

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κώστας Ε. Τσιρόπουλος: Οδηγοί συνειδήσεων	291
Χ. Γ. Κ.: Γεώργιος Αβέρωφ, ο μεγάλος εθνικός ευεργέτης	294
Η διάσωση του θρυλικού Θ/Κ "Γ. Αβέρωφ"	298
Νικ. Γ. Κοντοσόπουλος: 'Ήσαν "αποικιοκράτες" οι αρχαίοι Έλληνες;	302
Βασ. Θεοδοκάτος: Η αξιοκρατία, ο έλεγχος και η διαφάνεια επί Καποδίστρια	304
Αλ. Κρέστοβιτς: Πάντα (ποίημα)	305
Γεώργ. Μποζώνης: Ο ανθρωπισμός του Ισοκράτους	306
Λ. Α.: Β' Ελληνικός αποικισμός - Μεγάλη Ελλάδα	308
Γ. Δ. Κούβελας: Δικαίωση	311
Πριν 20 χρόνια στις "Κ.Τ.": Μ. Γ. Δανίνας: Ξένοι πρόσφυγες και μετανάστες	314
Θέσεις και Προβληματισμοί: Ο πιο φτωχός πρόεδρος του κόσμου - Σε βάλτωμα η ελληνική Δικαιοσύνη - Κρατούμενοι και φυλακές - Το παράδειγμα των βουλευτών μας	316
Στ. Μπολέτσης: Πορεία χωρίς τέρμα (ποίημα)	318
Το συγγραφικό έργο του Αγίου Νεκταρίου	320



«ὄν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος
ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. μα', 2)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ – ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Χριστ. Γ. Κωνσταντόπουλος
Συντάσσεται από επιτροπή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

1) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»
ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Τ.Κ. 20100
Τηλ.: 27410-29663 & 6932-659820
FAX: 27410-75727 www.apostolospavlos.gr

2) ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»
ΓΕΛΩΝΟΣ 9, Τ.Κ. 11521 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 210-6443294

Τύποις: Paper Graph
Ετήσια εισφορά 15 ευρώ
Συνδρομές υποστηρικτών γίνονται δεκτές.

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ 1989 – 1998, τ. 100)

ΕΤΟΣ 4ο - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΤΕΥΧΟΣ 34ο (134ο) • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2012

ΘΕΡΜΗ ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Προς τους αναγνώστες των περιοδικών μας, καθώς και προς όλους τους φίλους της συντελουμένης Ιεραποστολικής Προσπάθειας.

Σας παρακαλούμε θερμώς να συνδράμετε οικονομικά, όσο μπορείτε, για την έκδοση των περιοδικών και για τη συνέχεια της λειτουργίας του Εκπαιδευτηρίου μας.

Σημειώσατε ότι όλο το έργο αντιμετωπίζει οικονομική κρίση. Εμείς σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την κατανόσή σας, ζητώντας συγγνώμη για την ενόχληση.

**Από τη Διεύθυνση του Συλλόγου
Νοέμβριος 2012**

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΟΔΗΓΟΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΝ

του Κώστα Ε. Τσιρόπουλου

Υπάρχουν πάντοτε, ακόμη και σ' εποχές σύγχυσης, παραλογισμού κι έκτεταμένης αποκλίωσης, οί άνθρωποι εκείνοι που με την παρουσία και τὸ ἔργο τους γίνονται ὁδηγοὶ συνειδήσεων. Οἱ ὁδηγοὶ γνωρίζουν τὸ δρόμο, εἶναι γεμάτοι ἀπὸ σοφία και πείρα πνευματικὴ και παίρνουν πάνω τους τὴν εὐθύνη νὰ ὁδηγήσουν τὰ πλήθη ἀνάμεσα ἀπὸ κινδύνους και ἀπελπισίες που ζητούν νὰ συμπνίξουν τὴν ψυχή, πρὸς τὸ ξέφωτο ἐκεῖνο τῆς ἐλπίδας ὅπου ὅλα ξαναπαίρνουν τὴ δημιουργικὴ τους ἰσορροπία, ὅπου ἡ ζωὴ ξαναγίνεται ἡμερὴ και ἀνθρώπινη. Τί γίνεται ὅμως ὅταν οἱ ταγμένοι ὡς ὁδηγοὶ τῶν ψυχῶν, τῶν συνειδήσεων τοῦ λαοῦ, δὲν ξέρουν τὸ δρόμο και δὲν μπορούν νὰ μᾶς ἐλευθερώσουν ἀπὸ τὸ διαλυτικὸ σκότος και ἀπὸ τὸ ἄγχος τῶν συμπληγάδων που ταλαιπωρεῖ

τὰ πνεύματα; (...)

Τὸ νὰ εἶσαι ὁδηγὸς συνειδήσεων δὲν σημαίνει πὼς εἶναι ἀρκετὸ νὰ εἶσαι ἓνας εὐφάνταστος, προικισμένος φωτογράφος τῆς διάλυσης, τοῦ ἠθικοῦ και ἰδεολογικοῦ χάους μιᾶς ἐποχῆς. Δὲν ἀρκεῖ και δὲν σὲ σώζει τὸ νὰ προβάλεις μὲ εἰλικρίνεια, ὀξύτητα και καημὸ προσωπικὸ τὴ φυσιογνωμία τῶν καιρῶν μας και τὴν τρομερὴ ἔκπτωση τοῦ ἀνθρώπου, τὸν σκοτισμὸ τῆς ψυχῆς του. Τὸ νὰ εἶσαι ὁδηγὸς συνειδήσεων σημαίνει πὼς ὀφείλεις νὰ ξέρεις τὸ δρόμο, πὼς πρέπει νὰ μᾶς δείξεις ἓνα δρόμο. Ἄν δὲν μπορείς, ἂν δὲν ξέρεις, ἂν και τὸ δικό σου πνεῦμα ἔχει καθλωθεῖ ἀπὸ τὸ κλίμα τοῦ παραλογισμοῦ ὅπου κινεῖται ἡ ζωὴ μας, ὅταν κι ἐσὺ τὸν κόσμο και τὴν ἀνθρώπινη παρουσία μέσα σ' αὐτὸν τὰ θεωρεῖς ἀκατανόητα, τότε δὲν μπορείς,

δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ προβάλεις τὸν ἑαυτό σου ὡς ὁδηγὸ συνειδήσεων. Ἡ εὐθύνη εἶναι βαρύτερη καὶ τὸ χρέος πέφτει στὴν κεφαλή σου σὰ μαχαίρι.

Βέβαια, τώρα πιά πὸν κοντεύει νὰ μᾶς ἐξουθενώσει ἡ παντοειδὴς ἀγυρτεία τοῦ αἰῶνα μας - καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλα ἡ ἀγυρτεία τῶν λεγομένων πνευματικῶν ἀνθρώπων, πολιτικάντηδων, μανιακῶν, εὐσεβοφρόνων καὶ λοιπῶν - ἔχουμε ἀπαυδήσει ἀπὸ τὶς ψευτιὲς καὶ λαχταροῦμε ν' ἀκούσουμε μιά φωνὴ εὐθεΐα, εἰλικρινῆ, σωστή, μιά φωνὴ πὸν νὰ εἶναι ἀκόμη ζεστὴ ἀπὸ ἀνθρωπιά. Λαχταροῦμε νὰ βροῦμε καὶ νὰ στηριχτοῦμε πάνω σ' ἀνθρώπους πὸν νὰ μᾶς λένε τὴν ἀλήθεια, ἔστω κι ἂν μὲ κατάξερα ἀπὸ πικρὴν ἀγωνία χεῖλη μᾶς βεβαιώνουν πὼς ἔχουμε φτάσει στὸ μηδέν, στὸν πυθμένα τῶν καταπτώσεων, πὼς ὅλα ἔχουν καταρρεύσει καὶ πὼς δὲν ἔχουμε πιά σὲ τίποτα νὰ ἐλπίζουμε, τίποτα νὰ περιμένουμε. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, μπροστὰ σ' ἐκείνη τὴ στρατιὰ τῶν ψευτῶν καὶ ἀγυρτῶν, μᾶς φαίνονται ἔντιμοι, σωστοί, μπορούμε νὰ τοὺς ἀκούσουμε μὲ προσοχή, ἀξίζει νὰ τοὺς ἐκτιμήσουμε. Ἀλλὰ ὡς ἐδῶ. Γιατί τὸ περισσότερο εἶναι τὸ νὰ γίνει κάποιος ὁδηγὸς συνειδήσεων τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας. Ὅταν ὁμως

αὐτοὶ οἱ πικραμένοι κι ἀπογοητευμένοι ἄνθρωποι τολμοῦν μὲ τὴν εὐθύνη τοῦ ταλέντου πὸν τοὺς χάρισε ὁ Θεὸς νὰ σκοτώνουν τὴν ἐλπίδα μέσα στὶς τρομαγμένες καὶ ταλαιπωρημένες ψυχές μας, διαπράττουν τὸ βαρύτερο ἔγκλημα, γιατί τυφλώνουν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ἐμποδίζουν νὰ βρεῖ μιά διέξοδο στὴν δραματικὴ τῆς κρίση, γιατί τῆς ἀφαιροῦν τὴν δυνατότητα, ἀπὸ κεῖ χαμηλὰ πὸν ἔχει ξεπέσει, νὰ ξανασημαδέψει τὰ ψηλῶματα, νὰ ξαναποθήσει τὰ ἰδεώδη.

Διαβάζουμε ἓνα σύγχρονο βιβλίο, γραμμένο μὲ ἔξοχη μαστοριά, στεκόμαστε μπροστὰ σ' ἓνα ζωγραφικὸ πίνακα πὸν εἶναι παρανάλωμα χρωμάτων, βλέπουμε ἓνα θεατρικὸ ἢ κινηματογραφικὸ ἔργο. Ταραζόμαστε. Μᾶς χτυποῦν κατάστηθα, μᾶς κόβουν τὴν ἀναπνοή. (Παράδειγμα, ἡ «Ναυτία» τοῦ Σάρτρ.) Ἀλλὰ συγχρόνως ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιτεύγματα ἀπλώνουν μπροστὰ μας ἓνα δίχτυ μηδενισμοῦ ὅπου ἀρπάζει κι ἀποδεκατίζει τὰ πνεύματα, ὅπου φαρμακώνει τὶς ἐλπίδες μας.

Εἶναι εἰλικρινεῖς, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ γιὰ ἓνα πνευματικὸν ὁδηγό. Μὲ διαπιστώσεις ἡ ζωὴ δὲν προάγεται. Χρειάζονται ἐξάρσεις, χρειάζονται ὑπαρξιακὰ ὄνειροπολήματα, χρειάζονται ἀναβάσεις, χρειάζονται στόχοι ὑψηλοὶ πὸν νὰ ἀρπά-

ζουν, να μαγνητίζουν τις ψυχές. Όλ' αυτά όμως τρέφονται με την έλπίδα, με τη βεβαίωση των υπεύθυνων οδηγών του πνεύματος πώς υπάρχει κάποιος δρόμος, κάποια λύση.

Είσαι δημιουργός, συγγραφέας, ζωγράφος, μουσουργός, γλύπτης, στοχαστής; Δεν μας άρκοῦν οί φωτογραφικές σου διαπιστώσεις, ὄση ματοριὰ κι ἂν ἔχεις, γιατί ἐγκαταλείπεις μέσα στοῦ χάος τις ψυχές που με τὸ ἔργο σου αἰχμαλώτισες, γιατί δεν καταθέτεις υπεύθυνα μιά λύση πνευματική, μιάν ἀπόκριση ἠθική, στα προβλήματα που τις βασανίζουν. Κι ὅταν δεν μπορείς να δώσεις λύσεις, ἴσως εἶναι προτιμότερο να σωμαίνεις.

Σήμερα, ὅμως, οί δημιουργοὶ που βρίσκονται μέσα στοῦ ἔργο τους σε πνευματικὴν ἀμηχανία, που τὰ δημιουργήματά τους ἀντηχοῦν ἀδειανὰ καὶ ἀπογοητευτικὰ σε δυναμισμὸ, θαρροῦν πὼς καταφέρνουν να μᾶς ξεγελάσουν καὶ να ξεφύγουν ἀπὸ τὸ βαρὺ κι ἀναπότρεπτο χρέος, με τὸ να προβαίνουν σε κατάπτυστες λαθοχειρίες καὶ να μᾶς βεβαιώνουν, λόγου χάρη, πὼς ἡ ἠθικὴ ἀγωνία τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου θα γιατρευτεῖ με τὴ δικαιότερη κατανομὴ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν ἢ με

τὴ μὀρφωση... Ντροπή! Ἄν δεν μπορούν να δώσουν μιάν ἀπάντηση, ἄς πάψουν να παρασταίνουν τοὺς ὀδηγούς συνειδήσεων καὶ να ἔξαπατοῦν τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν δεν ἔχουν με πόνους σκληροὺς κι ἀγρύπνιες ἀνακαλύψει ἕνα πέρασμα ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ ἀπελπιστικὸ σκοτὸς τῆς ἐποχῆς, πέρασμα πνεύματος, ψυχῆς κι ὄχι τοῦ φθαρτοῦ σαρκίου, ἄς σωπάσουν. Εἶναι κι αὐτὸ μιά πράξη ἐντιμότητας που μπορούν να προσφέρουν. (...)

Ἐπιτελεῖται στοὺς καιροὺς μας τὸ χρέος τῶν ὀδηγῶν συνειδήσεων με μιάν ἀνευθυνότητα θανατηφόρα καὶ οί ἄνθρωποι ἔχουν παραδώσει τὸ μέλλον τους σε ἀπατεῶνες που ἔχουν ξεχάσει πὼς ἡ λειτουργία τοῦ πνεύματος ἐκφράζεται, πάντα, ὡς ζωὴ κι ἐλπίδα ἀθανασίας.

Καὶ τί θα γίνει πιά; Ποιὸς μπορεῖ ἀληθινὰ κι ὄχι εἰκονικὰ να σωθεῖ καὶ να διαβεῖ, να περάσει στην ἀντικρινὴ ὄχθη φυλάγοντας μέσα του τρυφερὰ καὶ παράφορα τὸ ἀναστάσιμο φῶς τῆς ἐλπίδας, ἀφοῦ καὶ τὸ ἄλλας ἔχει μωρανθεῖ; Τρομερὸ τὸ ἐρώτημα. Ἄλλ' ἀπαραίτητη μιά ἀπόκριση:

Ἡ ἀγάπη θα σώσει τοὺς ἀνθρώπους. «Εἰ ἔχεις καρδίαν, δύνασαι πάντως σωθῆναι», μᾶς βεβαίωσε κάποιος ἅγιος ἀββᾶς.





ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ

Ο μεγάλος Εθνικός ευεργέτης

Γεννήθηκε στο Μέτσοβο της Ηπείρου στις 15 Αυγούστου 1818 και πέθανε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου στις 15 Ιουλίου 1899. Υπήρξε μέγας εθνικός ευεργέτης, υπόδειγμα Έλληνα και Χριστιανού. Σέ ηλικία 22 ετών μετανάστευσε στην Αίγυπτο, όπως έκαναν πολλοί Ηπειρώτες εκείνο τον καιρό. Έργαστηκε στην αρχή στη δουλειά του θείου του και του μεγάλου αδελφού του και αργότερα σύστησε δική του επιχείρηση και ανέδειξε τον μεγαλύτερο έμπορικό και τραπεζικό οίκο της Αιγύπτου. Την κολοσσιαία περιουσία του ποτέ δεν θεώρησε σαν αυτοσκοπό αλλά σαν μέσο ικανοποίησης και πραγμάτωσης των υψηλών ιδανικών και πόθων του, εθνικών, ανθρωπιστικών, πνευ-

ματικών κ.ά. Τό πλείστον μέρος της περιουσίας του διέθεσε σε εθνικά, φιλανθρωπικά, εκπαιδευτικά και εκκλησιαστικά έργα στην Ελλάδα και στην Αίγυπτο.

Ο Άβέρωφ αναμείχθηκε ενεργά στα ζητήματα της Ελληνικής Κοινότητας Αλεξανδρείας και έξελέγη και πρόεδρος. Επί της προεδρείας του σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος στην ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας. Ο Άβέρωφ έγινε ένας από τους μεγαλύτερους ευεργέτες των σχολείων της Κοινότητας. Εκτός από τις μεγάλες δωρεές για εθνικούς σκοπούς (π.χ. συμβολή στην αγορά του περιώνυμου θωρηκτού «ΑΒΕΡΩΦ», του Καλλιμάρμαρου Σταδίου, της Σχολής Ευελπίδων, του Πολυτεχνείου κ.ά.), πρόσφερε και με-

γάλα ποσά γιά τήν ένίσχυση τῆς φιλαλληλίας καί τῆς φιλανθρωπίας. Συνέβαλε στήν ἀπόσβεση τῶν χρεῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀλεξανδρείας, πρόσφερε μεγάλες δωρεές στήν ἰδρυθεῖσα Ἀδελφότητα γιά τούς φυλακισμένους, συνέβαλε στήν ἀνέγερση τῶν γυναικείων φυλακῶν, ἵδρυσσε τό «Ἐφηβεῖον Ἀβέρωφ» (σωφρονιστικές φυλακές γιά ἐφήβους) διέθεσε μεγάλα ποσά γιά τό Ὡδεῖον Ἀθηνῶν. Διέθεσε ἐπίσης κεφάλαια γιά τήν ἵδρυση Γεωργικῆς Σχολῆς τῆς Λάρισας. Ἰδρυσσε ἐπίσης Γυμνάσιο καί ΠαρθENAγωγεῖο γιά τούς ἑλληνες τῆς Ἀλεξανδρείας. Σέ γενικές γραμμές συνέβαλε στήν ένίσχυση τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος μέ τήν σύσταση μεγαλοπρεπῶν ναῶν (καί κοιμητηρίου) στό Μέτσοβο.

Ἰδιαίτερα ὁμως φρόντισε γιά τόν ἱ. Ναό τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς, μέ τόν ὁποῖο τόν συνέδεαν παιδικές ἀναμνήσεις καί ἰερές νοσταλγίες. Στόλισε λοι-

πόν τόν Ναό αὐτό μέ καινούργιο σκαλιστό τέμπλο, δεσποτικό, δύο ἄμβωνες μέ εἰκονοστάσιο καί ἰδιαίτερα δύο εἰκόνες τῆς Παναγίας καί τοῦ Χριστοῦ πού ἦσαν ἀπό καθαρό χρυσάφι. Ἐκτισε ἓνα μεγαλοπρεπές καμπαναριό 25 μέτρα ὕψους στό προαύλιο τῆς Ἐκκλησίας μέ δύο ἀετώματα καί μεγάλο ἐπίχρυστο σταυρό στήν κορυφή του.

Ἰδιαίτερη ἀγάπη ἐνοιωθε ὁ μέγας μας Εὐεργέτης γιά τούς μικρούς μαθητές τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του. Γί αὐτό καί ἐκτισε ἓνα μεγαλοπρεπές σχολεῖο ὅπου στεγάζονταν τέσσερις τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ, τρεῖς τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ καί δύο τάξεις τοῦ Γυμνασίου. Ἰδρυσσε ἐπίσης σχολεῖα σά ἐκεῖ χωριά Ἀνήλιο, Βουτονόσι, Μηλιά, καί Κουτσούφλιανη.

Ὁ Γ. Ἀβέρωφ δέν ἐνδιαφερόταν μόνο γιά τήν ἵδρυση οἰκημάτων καί κτηρίων, ἀλλά φρόντιζε νά παραχωρεῖ καί ἀνάλογη περιουσία γιά τή συντήρησή τους.

Δίκαια χαρακτηρίζεται ως τύπος πρακτικού Έλληνα πού μέ ρεαλιστικό τρόπο εξέφραζε τά έθνικά καί θρησκευτικά του αίσθήματα καί ακριβώς γι' αυτό διέθεσε τό μεγαλύτερο μέρος τής παρουσίας του γιά τήν ανακούφιση του πόνου τών συνανθρώπων του καί τήν άνύψωση του πνευματικού πολιτισμού, ακολουθώντας τήν από του Βυζαντίου παράδοση τής προσφοράς προς τούς άδελφούς του.

Ένα χρόνο πρίν πεθάνει ό μεγάλος αυτός πατριώτης έγραψε τήν ιδιόχειρη διαθήκη του, πού χαρακτηρίζεται ως ένα μνημείο πνευματικού πολιτισμού. Άφου σ' αυτήν περιγράφει όλα τά ύποστατικά τής παρουσίας του, πού διαθέτει στήν Πατρίδα, τήν Κοινωνία καί τήν Έκκλησία, ύπογράφει στό μνημείο αυτό του νεώτερου έλληνισμού ως ταπεινός ευεργέτης του Έθνους.

Ηείδση τής έκδημίας του προξένισε στό έλληνικό έθνος βαθύτατη λύπη.

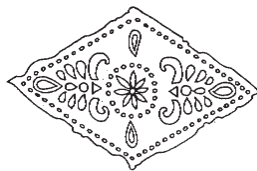
Όλες οί έφημερίδες τής πρωτεύουσας, τών έπαρχιών καί τής Αιγύπτου αφιέρωσαν συγκινητικά άρθρα γιά τόν μεγάλο έθνικό ευεργέτη. Καί ένω στήν Άλεξάνδρεια γινόταν ή κηδεία του, χιλιάδες λαού θρηνούσαν από τήν μία ως τήν άλλη άκρη τής Ελλάδος τόν μεγάλο ευεργέτη. Τά έλληνικά καταστήματα τής Άλεξάνδρειας ήσαν κλειστά, μέ άναρτημένες μεσίστιες τίς σημαίες.

Έννεά χρόνια άργότερα (27 Άπριλίου 1908) τό πολεμικό «Μιαούλης» έφερε στήν Ελλάδα τά όσα του Άβέρωφ. Άπό τό λιμάνι του Πειραιά, μετά από τήν πένθιμη κωδωνοκρουσία τών ί. ναών, μετέφεραν μέσα σέ λάρνακα τά όσα του, πού τοποθετήθηκαν στό κέντρο του ί. ναού τής Μητροπόλεως σέ λαϊκό προσκύνημα. Πλήθη λαού κατέκλυζαν τούς δρόμους καί μέ πολυάριθμα στεφάνια γέμιζαν τόν ί. Ναό. Άρχισαν νά καταφθάνουν οί επίσημοι. Πρώτος ό Πρωθυπουργ-

γός και όλα τα μέλη της κυβερνήσεως. Ώρα 4.00 μ.μ. έφτασε ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄ και ο διάδοχος Κωνσταντίνος και άρχισε η έπιμνημόσυνη δέση. Μεταξύ άλλων που έξεφώνησαν έπικηδείους λόγους μίλησε και ο καθηγητής Σπ. Λάμπρος. Λίγες γραμμές από τον λόγο του: «Καταθέσατε έλαφρά εις την πεφιλημένην γην της Άπικης την λάρνακα την έγκλείουσαν τά λείψανα του Γεωργίου Άβέρωφ... Εις ημάς έδω άνήκει, ειπερ τις και άλλος, ο νεκρός του άνδρός, οστις μέ δάκρυα εις τούς οφθαλμούς συνήθιζε πάντοτε νά λέγη εις πάντα πλέοντα προς την πόλιν της Άθηνās τό παροιμιώδες του εκείνο και γλυκύ «Χαιρετάτε μου την Έλλάδα, χαιρετάτε μου τάς Άθήνας»... Τά όσα του μεγάλου εύεργέτη ένταφιάστηκαν μέ μεγάλη έπισημότητα στό Α΄ Νεκροταφείο, ένω μιά πυροβο-

λαρχία έριχνε 17 τιμητικές βολές. Ο περιώνυμος της δημοσιογραφίας Βλάσης Γαβριλίδης έγραφε στην «Άκρόπολη» άνάμεσα σε άλλα... «Έπί δεκαετηρίδας ο Άβέρωφ συνεκέντρωσε τον θαυμασμό του Γένους και διά των άτελειώτων δωρεών του προς πάν δυνάμενον νά έξυψωση και ώφελήση την πατρίδα του, έθρεψε ψυχάς και έπλασεν ένα περιλάμπρον τύπον μεγάλου πατριώτου, οστις θά άποτελή διά κάθε Έλληνα καύχημα ύπερήφανον και παράδειγμα άξιομίμητον εις γενεάς γενεών... Έάν ποτέ τό έθνος αυτό αισθανθή μικροψυχίαν, άτονίαν, η πένθος, ως άτενίζη εις την μορφήν σου, Άβέρωφ, διά νά άντλήση την δύναμιν του μεγαλείου, την πεποίθησιν εις τον μέγαν προορισμόν σου»...

Χ.Γ.Κ





Η ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΟΥ ΘΡΥΛΙΚΟΥ Θ/Κ «ΑΒΕΡΩΦ»*

Τις συγκινητικές λεπτομέρειες του μοναδικού αυτού περιστατικού, πού φαντάζει υπερβολικό ή ακόμη και μυθιστορηματικό, διηγήθηκε ο Αρχιμανδρίτης Διονύσιος Παπανικολόπουλος, μένιμος Στρατιωτικός Ίερεὺς τοῦ θρυλικού καραβιοῦ, σὸν τότε Προϊστάμενο τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς Μητροπολίτη Καρυστίας Παντελεήμονα (Φωσίνη). Συνέβη σὺς 4 Σεπτεμβρίου 1943.

«Μᾶς ὑπεδέχθη ὁ Κυβερνήτης Πλοίαρχος Ἀνδρέας Γολέμης καὶ ὁ γηραιὸς Ἀρχιμανδρίτης τοῦ καραβιοῦ Διονύσιος Παπανικολόπουλος, παλαιὸς συμφοιτητής μου καὶ φίλος μου ἀδελφικός. Ἦταν πολὺ συγκινητικὴ ἡ συνάντησίς

μας. Τὸ βράδυ, ἐνῶ τὸ πλήρωμα προσπαθοῦσε νὰ καθαρῖση καὶ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ πλοῖο, ἐμεῖς ἐψάλαμε μόνοι μας τὸν ἔσπερινὸ σὸ τμημένο ἐκκλησάκι του. Στὸ τέλος τοῦ ἔσπερινοῦ ὁ παπᾶς μου παρουσίασε ἀξιωματικούς καὶ ναῦτες, ὅσοι τὸν εἶχαν ἀκολουθήσει σὴν ἔξοδο τοῦ καραβιοῦ τὴν 17η Ἀπριλίου τοῦ 1941. Τότε γιὰ πρώτη φορά ἐμαθαίναμε τὶς ἀνατριχιαστικὲς λεπτομέρειες τῆς διαφυγῆς τοῦ Ἀβέρωφ ἀπὸ τὴν Ἐλευσίνα.

Ἦταν οἱ ἡμέρες πού τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος ἐτριζοβολοῦσε ἀπὸ τὰ κτυπήματα τῆς Γερμανίας καὶ ἔπεφτε κομματιακομμάτια. Ἡ ἄμοιρη Πατρίδα μας ἀγωνιζόταν ἀπεγνωσμένη πάλι καὶ ἀναστέναζε. Ὁ θρυλικὸς Ἀβέ-



ρωφ ἦταν ἀραγμένος στὴν Ἐλευσίνα καὶ τριγυρισμένος μὲ συρματοπλέγματα, γιὰ νὰ ἀποφύγη τορπίλλες ὑποβρυχίων. Ἐρρίφθηκε ἡ γνώμη νὰ τὸν βουλιάξουν, γιὰ νὰ μὴν πέση στὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ. Τότε ὁ παπὰς του, ὁ ἀγωνιστὴς τῶν πολέμων τῆς ξηρᾶς ὡς στρατιωτικὸς ἱερεὺς ἀπὸ τὸ 1912 ὡς τὸ τέλος τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, αἰσθάνθηκε τὴν καρδιά του νὰ σπαράζη. Ἐνα τέτοιο τέλος τὸ θρυλικὸ καράβι; Ὁ Ἀβέρωφ; Δὲν τὸ βαστοῦσε ἡ καρδιά του. Ἦταν Μεγάλη Πέμπτη. Λίγο πρὶν βραδυάσει ἐκάλεσε γύρω του τὸ πλήρωμα τοῦ καραβιοῦ. Ἡ ἐκκλήσιψα ἦταν ἕτοιμη γιὰ τὴν ἱερὰ Ἀκολουθία τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου. Τὰ μάτια του ἦταν βουρκωμένα. Γενικὴ συγκίνησις σὲ ὅλους τοὺς ἀνδρες.

-Παιδιά, εἶπε, θέλουν νὰ μᾶς βουλιάξουν τὸ θρυλικὸ μας καράβι. Τὸ βαστάει αὐτὸ ἡ ψυχὴ σας; Τέτοιο ἄδοξο τέλος νὰ ἔχη τὸ πιὸ δοξασμένο καράβι μας; Ὁ Ἀβέρωφ; Θὰ μᾶς καταριῶνται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ οἱ ψυχὲς τῶν ἡρώων μας ναυτικῶν, τοῦ Μιαοῦλη, τοῦ Κανάρη, τοῦ Κουντουριώτη, τῆς Μπουμπουλίνας. Ἰδέστε μὲ τὰ ψυχικὰ σας μάτια, τὸν Ναύαρχο Παῦλο

Κουντουριώτη στὸν οὐρανό. Κλαίει καὶ μᾶς ἐξορκίζει νὰ δώσουμε τέλος ἀνάλογο μὲ τὴ δόξα του στὸ καράβι. Τί λέτε, παιδιά;

Οἱ ναῦται καὶ οἱ ἀξιωματικοί, ὅσοι εἶχαν ἀπομείνει, ἐσκέφθησαν λίγο καὶ ἔπειτα μὲ μία φωνὴ εἶπαν:

-Παπά, θὰ κάνουμε ὅ,τι μᾶς πῆς.

Ὁ παπὰς ἐξακολουθεῖ:

-Πρέπει νὰ πάρουμε τὸν Ἀβέρωφ καὶ νὰ φύγουμε. Πρέπει νὰ σώσουμε τὴν τιμὴ του.

-Σύμφωνοι ὅλοι, ἐφώνησε τὸ πλήρωμα.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ θερμασταὶ ἄναβαν τὰ καζάνια καὶ οἱ μηχανικοὶ ἐτοίμαζαν τὶς μηχανές. Ὁ παπὰς συνεχίζει:

-Μά, πρέπει νὰ εἴμαστε καὶ ἐξηγημένοι. Θὰ λάβετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι πεντακόσια τὰ ἑκατὸ ἔχουμε νὰ βουλιάξουμε περνώντας τὸ ναρκοπέδιο. Ἄν ὁ Θεὸς μᾶς περάσῃ ἀπὸ κεῖ χωρὶς νὰ πάθουμε κακό, ἔχουμε τριακόσια τὰ ἑκατὸ νὰ βουλιάξουμε στὸ φράγμα τῆς Ψυτταλείας. Ἄν κι ἐκεῖνο μᾶς βοηθήσῃ ὁ Θεὸς νὰ περάσουμε, ἔχουμε διακόσια τὰ ἑκατὸ νὰ βουλιάξουμε στὸ δρόμο ἀπὸ τὶς βόμβες τῶν ἀεροπλάνων. Ἄν κι αὐτὸν

τὸν κίνδυνο περάσουμε, τότε θὰ σώσουμε τὴν τιμὴ τοῦ Ἀβέρωφ καὶ τοῦ Ναυτικοῦ μας. Ἄν Θεὸς φυλάξοι βουλιάξωμε, τότε ἐμεῖς μὲν θὰ πᾶμε δοξασμένοι στὸν οὐρανὸ νὰ βροῦμε αἰώνια ἀνάπαυσι, ἡ τιμὴ δὲ τοῦ Ναυτικοῦ μας θὰ μείνῃ πάντα στὴν ἑλληνικὴ ἱστορία ἕνας θρύλος. Τί λέτε, ἔπειτα ἀπὸ αὐτά, παιδιά;

Οἱ ναῦται καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ κλαῖνε ἀπὸ συγκίνηση. Μερικοὶ ξεσποῦν σὲ λυγμοὺς καὶ ὅλοι μὲ μιὰ φωνή:

-Θὰ φύγουμε, παπά, μὲ τὸν Ἀβέρωφ κι ὅ,τι πῆ ὁ Θεὸς ἄς γίνῃ.

Ὁ παπὰς ἐγύρισε τὸ πρόσωπό του, γιὰ νὰ σπογγίσῃ τὰ δάκρυά του καὶ ἔπειτα κάνοντας τὸ Σταυρὸ του ἐφώνησε:

-Εὐλόγητὸς ὁ Θεός! Εἶδα σήμερα ὄραμα, παιδιά. Ἕνας γέρος ἀσπρομάλλης παρουσιάσθηκε ἐμπρὸς μου. Ἐνόμισα ὅτι ἦταν ὁ γέρος πατέρας μου, πεθαμένος ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια σὲ ἡλικία ἑκατὸ χρόνων. Πατέρα, τοῦ εἶπα, ποῦ βρέθηκες ἐδῶ; Καὶ ἐκεῖνος μου εἶπε ἤρεμος: Δὲν εἶμαι ὁ πατέρας σου. Εἶμαι ὁ Ἅγιος Νικόλαος καὶ ἤλθα νὰ σοῦ πῶ ὅτι θὰ εἶμαι μαζί σας. Μὴ φοβόσαστε. Τίποτα δὲν θὰ πάθετε. Πηγαίνε-

τε στὸ καλὸ. Θὰ φθάσετε ἐκεῖ ποὺ θέλετε. Ὁ Θεὸς εἶναι μαζί σας.

Οἱ ναῦτες ἀνατριχισμένοι ἔκαναν τὸ Σταυρὸ τους καὶ ἐφώνησαν:

-Ὁ Θεὸς μαζί μας.

Καὶ ἔτρεξαν ὅλοι νὰ ετοιμάσουν τὸ καράβι, ὁ παπὰς ἐπῆγε στὸ ἐκκλησάκι τοῦ καραβιοῦ καὶ ἄρχισε τὴν Ἀκολουθία τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου. Εἶχε νυκτώσει, ὅταν ἔβγαλε τὸν Ἐσταυρωμένο. Ἐπέρασε ὅλα τὰ διαμερίσματα τοῦ πλοίου, τὶς ἀποθήκες τῶν πυρομαχικῶν, τὰ κανόνια, τοὺς πύργους καὶ ἐπὶ τέλους ἐστερέωσε τὸν Ἐσταυρωμένο στὸν πύργο τῆς πρῶρας καὶ ἐφώνησε μὲ ὅλη τὴ δύναμι τῶν πνευμόνων του:

-Παιδιά μου, ἔχουμε κυβερνήτη τὸν ἴδιο τὸν Χριστό.

Οἱ ναῦτες ἄνοιξαν δίοδο στὰ συρματοπλέγματα καὶ ὁ γέρο Ἀβέρωφ μὲ κυβερνήτη τὸν ἴδιο τὸν Χριστό, ἐμψυχωτῆ τὸν παπὰ καὶ καπετάνιο τὸν τιμημένο Πλωτάρχη Δαμηλάτην ξεκίνησε. Ἀληθινά, τὸ χέρι τοῦ Χριστοῦ ὠδηγοῦσε τὸ καράβι. Ἐπέρασε τὸ ναρκοπέδιο χωρὶς νὰ συμβῆ τίποτε καὶ ἔφθασε στὸ φράγμα τῆς Ψυτταλείας. Ἐκεῖ ὁ διοικητὴς τῶν πυροβολείων ἔστειλε σῆμα στὸν Ἀβέρωφ

να μὴν ἐπιχειρήσῃ νὰ περάσῃ τὸ φράγμα, γιατί θὰ τὸν βουλιάξῃ. Σὲ δυὸ σπιγμῆς τὰ τρομερὰ κανόνια τοῦ карабиоῦ ἔστρεψαν τὰ στόμια τους σὰ πυροβολεῖα τῆς Ψυππαλείας καὶ ἀπήντησε ὁ καπετάνιος:

-Ἐὰν καὶ μία πιστολιὰ πέσῃ, θὰ γίνῃ σάχη σὲ λίγα δευτερόλεπτα ὅλη ἡ Ψυππάλεια.

Ναῦτες κατέβηκαν νὰ κόψουν τὸ φράγμα. Ἐκόπηκε μὲ τὸ πρῶτο χτύπημα σὰν νᾶταν ἀπὸ κλωστή. Ὁ Χριστὸς ὤδηγοῦσε. Ὁ θρυλικὸς Ἀβέρωφ εἶχε ξεφύγει πλέον ἀπὸ τοὺς τρομεροὺς κινδύνους καὶ προχωροῦσε παρὰ τὶς Φλέβες. Ἐκεῖ ἔφθασε μιὰ βενζινάκατος κάνοντας σήματα. Κατέβηκαν στὴ σκάλα μερικοὶ ἀξιωματοῦχοι καὶ εἶδαν μέσα στὴ βενζινάκατο τὸν πλοίαρχο Βλαχόπουλο, κυβερνήτη τοῦ Ἀβέρωφ.

-Μὲ τί σκοπὸ ἔρχεσαι; τοῦ φωνάζουν.

Κι ἐκεῖνος μὲ λαχτάρᾳ ἀπαντᾷ:

-Ἦλθα μαζί σας, παιδιά, νὰ φύγουμε μαζί.

Μὲ ἀλαλαγμοὺς καρᾶς καὶ δακρυσμένα μάτια ὑπέδελξαν τὸν κυβερνήτη τὸ πλήρωμα καὶ ὁ θρυλικὸς Ἀβέρωφ ἄνοιξε ὅλη του τὴν ταχύτητα πλέοντας πρὸς τὴν Τσακωνιά. Ἐκεῖ ξημέρωσε. Γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν βομβαρδισμὸ τῶν ἀεροπλάνων, ἐζύγωσε κοντὰ σὰ πανύψηλα καὶ ἀπότομα ὄρη τῆς Κυνουρίας καὶ ἐκεῖ ἐπέρασε ὅλη τὴν ἡμέρα. Δὲν τὸν ἀνεκάλυψαν τὰ ἀεροπλάνα τῶν Γερμανῶν. Μόλις νύκτωσε, ξεκίνησε πάλιν γιὰ τὴν Κρήτη. Ὁ παπὰς ἔψαλε τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου, τὸν ὁποῖον περιέφερε σὲ ὅλο τὸ πλοῖο. Ὅση δύναμι εἶχαν οἱ μηχανῆς του ἀνέπτυξε ταχύτητα καὶ ἐξημερώθηκε στὴ Σούδα τῆς Κρήτης. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἔφθασε στὴν Ἀλεξάνδρεια. Ἔτσι σώθηκε ἡ τιμὴ τοῦ Ἀβέρωφ...».

* Το γεγονός ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴν ἐπίσημη καταγραφή τῆς ἱστορίας τοῦ πλοίου. Βλ. σχετικά: Νίκου Α. Σταθάκη, Θ/Κ «Γ. ΑΒΕΡΩΦ», Χρονικὸ τοῦ Ὑωρηκτοῦ τῆς νίκης, ἔκδοσι Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, 1987, σελ. 211-213. Γ. Φωκά, Ἐκθεσις ἐπὶ τῆς δράσεως τοῦ Β. Ναυτικοῦ κατὰ τὸν πόλεμον 1940-1944, τόμος 1ος, Ἀθήνα, 1954, σελ. 425. Ἀρχιμ. Μελετίου Π. Κουράκλη, Ἡ συμβολὴ τῶν Στρατιωτικῶν Ἱερέων σὺς ἀγῶνες τοῦ Ἑθνους, σελ. 21-26.





ΉΣΑΝ «ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΕΣ» ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ;

του **Νικ. Γ. Κοντοσόπουλου**, δ. Φ.

Όλοι ξέρομε ότι οί ἀρχαίοι Ἕλληνες εἶχαν ἰδρύσει πολλές ἀποικίες σ' ὄλα τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐκεῖνο πού, δυστυχῶς, δὲν ἀναφέρεται, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθῆ, στὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια Ἱστορίας καὶ στὴν σχολικὴ διδασκαλία εἶναι τό γεγονός ὅτι σὲ καμμία ἀπὸ τὶς ἀποικίες τῶν δὲν ἀντιμετώπισαν οἱ Ἕλληνες ξεσηκωμὸ τοῦ γηγενοῦς πληθυσμοῦ ἐναντίον τους. Πουθενὰ δὲν ἐχαρακτηρίσθησαν ἀπὸ τοὺς ντόπιους συγκατοίκους-συμπολίτες τους ὡς «ἀποικιοκράτες», «ρατσιστές» ἢ «ἰμπεριαλιστές», ὅπως κατηγοροῦνται συχνὰ σήμερα οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ πού ἴδρυσαν ἀποικίες σὲ

περιοχὲς τῶν ἄλλων ἡπείρων στὰ νεώτερα χρόνια. Μάλιστα τοὺς κατοίκους τῆς Γαλατίας (σημερινῆς Γαλλίας) ὁ ἀρχαῖος Ἕλληνας γεωγράφος Ἐφορος (κατὰ μαρτυρία τοῦ Στράβωνος) ὀνομάζει «φιλέλληνες».

Ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀποδοχὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς γηγενεῖς κατοίκους στὶς ἑλληνικὲς ἀποικίες; Δύο εἶναι οἱ κύριοι παράγοντες τῆς ἀποδοχῆς αὐτῆς. Πρῶτον, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν φορεῖς ἀνωτέρου πολιτισμοῦ πού ἔγινε ἀποδεκτὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς καὶ δεύτερον, τὸ καὶ σημαντικώτερον, ὅτι δὲν μετεῖχον στὴ διοίκει τῶν περιοχῶν ὅπου συνοικοῦσαν μὲ γηγενεῖς. Ἦσυχολοῦντο σχεδὸν ἀποκλειστικὰ μὲ τὸ ἐμπόριο¹, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐνδιεφέροντο νὰ ἐκμάθουν τὴ γλῶσσα τῶν κατοίκων



των διαφόρων περιοχών. Δεν αναφέρονται Έλληνες γλωσσομαθείς. Οί γηγενείς, αντιθέτως, έμάθαιναν την έλληνική γλώσσα και την έλληνική γραφή, την όποία και χρησιμοποιοϋσαν για την γραπτή απόδοσι της δικής των γλώσσας. Οί έλληνικές αποικίες απέκτησαν αίγλη και από τὸ γεγονός ότι εκεί άνεδείχθησαν διάσημοι Έλληνες έπιστήμονες, φιλόσοφοι, ποιητές. Για παράδειγμα αναφέρουμε στη Μασσαλία τὸν Πυθέα τὸν Μασσαλιώτη, στὴ Σικελία τὸν Ἀρχιμήδη, τὸν Θεόκριτο, τὸν Ἐμπεδοκλή, τὸν ιστορικὸ Διόδωρο τὸν Σικελιώτη, γιὰ νὰ περιοριστοϋμε σὲ περιοχὲς μὲ συμπαγή έλληνικὸ πληθυσμό. Μέχρι σήμερα Γάλλοι και Ἴταλοὶ καυχῶνται γιὰ τοὺς ἀρχαίους αὐτοὺς Έλληνες συντοπίτες τους και δὲν ἀρνοῦνται ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῆς Δύσεως ἦρθε ἀπὸ τὴν Ελλάδα².

Μοναδικὴ ἀντίδρασις, και αὐτὴ ὄχι κατὰ Ἑλλήνων, ἀλλὰ κατὰ έλληνικῆς προελεύσεως προϊόντος, έσημειώθη στὴν περιοχὴ τοῦ σημερινοῦ κράτους τοῦ Βελγίου.

Οί τοπικοὶ εκεί ἄρχοντες εἶχαν ἀπαγορεύσει τὴ διάδοσι στὴ χώρα τους τοῦ οἴνου μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι ἡ οἰνοποισία καταστρέφει τὸν ὀργανισμό, τὴν υγεία και τὴ σωματικὴ ρώμη τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ οἶνος εἶχε φθάσει μέχρι τὸ Βέλγιο μὲ τὴν ἀμπελοκαλλιέργεια ποὺ ἔφεραν οἱ Έλληνες στὴν Προβηγκία και ἀπὸ εκεί ἐπεξετάθη πρὸς βορρᾶν ἀκολουθώντας τὴν κοιλάδα τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ. Στὴν πραγματικότητα ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ οἴνου στὴ βελγικὴ χώρα ὀφείλεται σὸ ὅτι οἱ κάτοικοὶ τῆς ἔπιναν τὴν μπίρα, ποὺ ἡ παραγωγή της θὰ περιορίζετο πολὺ ἀπὸ τὴν οἰνοποισία. Ἐγκατάστασις Ἑλλήνων ἀποίκων στὰ μέρη εκείνα δὲν εἶχε γίνει.

Τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὰ ἐκτεθέντα εἶναι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι δὲν ἦσαν «ἀποικιοκράτες». Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργον, ἐξόχως διαφωτιστικὸ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, νὰ ἐδίδετο σὲ κάποιο Πανεπιστήμιο τῆς χώρας μας ὡς θέμα διδακτορικῆς διατριβῆς ἡ εἰς βάθος μελέτη τοῦ ἀρχαίου έλληνικοῦ ἀποικισμοῦ.

¹. Μία χαρακτηριστικὴ περίπτωση: ἡ μικρὴ πόλις *Ampurias*, κοντὰ στὴ Βαρκελώνη (Ισπανία), ἰδρύθηκε ἀπὸ Έλληνες ἀπὸ τὴ Μασσαλία τὸν 4ο αἰ. π.Χ. και ἐξελίχθη, ἐπὶ ρωμαϊκῆς, σὲ δραστήριο ἔμπορικὸ λιμάνι. Τὸ ὄνομά της ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τὴν έλληνικὴ λέξι ἔμποριον ποὺ στὰ ἀρχαῖα έλληνικά ἐσήμαινε ἔμπορικὸ λιμάνι.

². Σ' ἓνα σημεῖο τῆς ἀκτῆς τοῦ παλαιοῦ λιμένος τῆς Μασσαλίας εἶναι τοποθετημένη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μεγάλη πλάκα μὲ τὴν ἐπιγραφή, στὰ γαλλικά «*E δω, τό 600 π.Χ. ἦρθαν Έλληνες ναυτικοὶ ἀπὸ τὴν Φώκαια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας και ἰδρυσαν τὴν Μασσαλία, ἀπὸ ὅπου ἀκτινοβόλησε στὴ Δύσι ὁ πολιτισμὸς*».





Η ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΑ, Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΕΠΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

του **Βασίλη Θεοδοκάτου**,
Δικηγόρου - Προέδρου της Α.Σ.Π.Ε.

Ο μέγας εκείνος εθνικός κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας υπήρξε ο μεγαλύτερος πολιτικός της Ελλάδος από το 1821 μέχρι σήμερα. Έφτασε στην Ελλάδα στις 6-1-1828, παραλαμβάνοντας ερείπια και απόλυτο χάος στην κυριολεξία. Διόριζε σε θέσεις ανθρώπους εντίμους και ικανούς, από τους οποίους ζητούσε λόγο του έργου που επιτελούν.

Στο νοσοκομείο του Ναυπλίου διόρισε ως ιατρό και επιστά-

τη τον Πέτρο Στεφανίτη, έναν ιατρό ο οποίος, προσφέροντας τις υπηρεσίες του στους μαχητές του Μεσολογγίου, διασώθηκε ως εκ θαύματος κατά την ηρωική έξοδο. Η θέση του επιστάτη ήταν θέση Διοικητού. Ο ικανός και έντιμος αυτός ιατρός, μετά πάροδο μηνός και πλέον, δίδει απολογισμό του έργου του στον Κυβερνήτη, στις 23-2-1828. Θαυμάστε το έργο και την εντιμότητά του:

Έξωκότατε Κυβερνήτα,

Η Ελληνική Διοίκηση κατασπίσασα, ως ήδυνήθη, νοσοκομεία εις την Ελλάδα δια τούς άσθενείς και πληγωμένους, έδιόρισε και τούς αναγκαίους πόρους προς συντήρησιν τών τοιούτων φιλανθρωπικών καταστημάτων.

Οί προσωρινοί οὔτοι πόροι, Έξωκότατε, άρκοῦσιν εις την συντήρησιν και προκοπήν τοῦ ένταῦθα νοσοκομείου. Διορισθείς ίατρος και έπιστάτης τοῦ ρηθέντος νοσοκομείου, νῦρα συναγμένα τὰ άνω ρηθέντα είσοδήματα άπό τούς προκατόχους μου έπιστάτας, και τὸ νοσοκομείον εις την πλέ-

ον αξιολογώ κατάστασιν.

Ἀλλ' ὦν πρακτικὸς ἀπ' ἄλλων μερῶν νοσοκομεῖα, κατέβαλα πᾶσαν ἐπιμέλειαν νὰ τὸ καθαρίσω, νὰ τὸ ἐπιδιορθώσω, καὶ νὰ τὸ βάλω εἰς τάξιν. Ὀλιγόστευσα τοὺς ὑπηρέτας καὶ οἰκονόμησα ὅσον ἦτο δυνατόν τὰ ἔξοδα, ὥστε ἀπὸ 4.000 περίπου γρόσια, τὰ ὁποῖα ἐξοδεύοντο ἀπὸ τοὺς προεπιστατήσαντας χωρὶς νὰ γίνεταί ἡ παραμικρὴ ὠφέλεια, τὸ κατέστησα εἰς μόνον 1.000 γρόσια κατὰ μῆνα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ μισθοῦ μου, καὶ λαμβάνουν οἱ ἀσθενεῖς ὅλην τὴν ἀπαιτούμενην περιποίησιν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ἐπελήφθην, τέλος πάντων, νὰ δουλεύσω τὸ Νοσοκομεῖον τῆς πατρίδος μου μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν, τὴν ὁποῖαν ἔδειξα εἰς πολλὰς περιπτώσεις καὶ τελευταῖον εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου, ἀφ' ὅπου θαυμασίως ἐσώθην.»

Τα σχόλια εἶναι περιττά! (...) Τέτοιος ἄνδρας δεν φαίνεται ὅτι πρόκειται νὰ ξανακυβερνήσει τὴν Ελλάδα. Λυπηρό, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀληθές...

ΠΑΝΤΑ

Κι αν ἄλλοι κατοικοῦνε σε παλάτι,
καὶ τίποτα, θαρρεῖς, δεν σου ζητοῦν,
σκέψου μήπως τους λείπει κι αὐτοὺς κάτι...
καὶ κέρνα τὴν ἀγάπη που διψοῦν.

Κι αν σε φτωχὸ δεν ἔχεις πια νὰ δώσεις,
κι εἰς ἄστεγος, γυμνός σε ξενιτιά,
θυμήσου τὴν ἀγάπη σου ν' ἀπλώσεις,
αφοῦ σου μνήσκει πάντα μια καρδιά.

Αλ. Κρέστοβιτς



Ο Α Θ Ρ Ω Ι Σ Ο Σ ΤΟΥ ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

«*Ἐν ἀρετῇ μέγα φρονῶν*»

τοῦ **Γεωργίου Μποζώνη**,
Προέδρου τῶν Ὁμοτίμων Καθηγητῶν
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ Ἰσοκράτης εἶναι ὀραματιστὴς τῆς παιδείας ποὺ διαπλάσσει τὸ ἄτομο σὲ πρόσωπο, ποὺ ὑπηρετεῖ καὶ ἑναρμονίζεται πρὸς τὴν κοινότητα. Τὸ ὄραμά του ἀπλώνεται σ' ὅλη τὴν Ἀθήνα, ποὺ εἶναι σύνθεση χωρίων, δήμων καὶ κοινοτήτων. Γοητεύεται ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τῆς, ὑμνεῖ τὰ κατορθώματά τῆς, ἀφηγεῖται τοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς θυσίες τῆς. Ἡ Ἀθήνα ἐλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς Πέρσες. Ποθεῖ νὰ ἠγηθεῖ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ὅπως ἄλλοτε, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι πιθανό, ἐφ' ὅσον εὐρίσκεται σὲ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἀδυναμία. Ὁ Ἰσοκράτης προτείνει τὴν συνένωση τῶν πόλεων, ἐφ' ὅσον ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὸ ἴδιο πνεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ. «Τῆς δ' ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην ἐποίησαν» (Πανηγ. 84). Ὁ ρήτωρ προβαίνει καὶ στὴν ἐξιστόρηση τῆς πολιτείας τῆς Σπάρτης. Τὶς τελευταῖες δεκαετίες οἱ κάτοικοί τῆς εἶχαν τὴν ἐξουσία, ποὺ ἀργότερα ἀμφισβητήθηκε ἀπὸ τοὺς ἠγῆτορες τῆς Θήβας. Τώρα ἀθηναῖοι καὶ σπαρτιάτες πρέπει νὰ συνεργασθοῦν καὶ νὰ στραφοῦν κατὰ τῆς

Περσίας.

Ὁ Ἰσοκράτης ἀναζητεῖ τὸν ἠγῆτη. Κατὰ μίαν ἐπιστολὴν τοῦ Σπευσίππου, ἀνεψιοῦ τοῦ Πλάτωνος, ὁ ρήτωρ θεωρεῖ κατάλληλο τὸν Ἀγνοσίλαο. Ἄλλοτε στρέφεται πρὸς τὸν Διονύσιο τὸν Πρῶτο, τὸν τύραννο τῶν Συρακουσῶν, ἀλλ' ἐκεῖνος ἦταν περιφροντὴς μὲ τὰ προβλήματα τῆς Σικελίας. Εἶναι ἀμφίβολο ἂν τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Σπευσίππου ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικότητα. Γεγονὸς ἀναμφισβήτητο εἶναι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὸν Φίλιππον, ποὺ ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν. Διαθέτει ἰκανότητα ἠγῆτορος, εἶναι ἀποφασιστικὸς, ταχὺς καὶ ἀποτελεσματικὸς. Ἔχει ἤδη σημειώσει πολιτικὴς καὶ στρατιωτικὴς ἐπιτυχίες, εἶναι γνωστὴ ἡ ἐλληνικὴ καταγωγὴ του καὶ διαθέτει τὴν φιλοδοξία τῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ὀραματισμὸς τοῦ Ἰσοκράτους εἶναι ὀρθός, ἡ πρότασή του πραγματικὴ, ἀλλὰ τὰ γεγονότα τὸν ἀποθαρρύνουν μὲ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας τὸ 336 π.Χ., ποὺ ὁ Φίλιππος ἐπέτυχεν ἀπόλυτην κυριαρχίαν στοὺς Ἕλληνας. Σὲ λίγον

ὁ μέγας ρητοροδιδάσκαλος ἀπέρχεται τοῦ βίου.

Ὁ Ἰσοκράτης ἀπαιτεῖ συνέπεια, ἀγωνιστικότητα, φιλανθρωπία, φιλοπατρία. Ὁραματίζεται «τὴν τῶν λόγων παιδείαν». Λογικὴ ποῦ προβληματίζει καὶ εὐγλωττία ποῦ ἀρέσει καὶ πείθει. «Τῷ λόγῳ κοσμήσας». Ὁ ρήτωρ ἀναζητεῖ τὴν εὐήχη λέξη, τὴν ἐναρμόνιση μεταξὺ τῶν φράσεων, τὴν χρῆση τῆς μεταφορᾶς χωρὶς ὑπερβολή. Ἐνασμενίζεται σὺς ἀντιθέσεις καὶ τὶς ποιητικὲς ἐπαναλήψεις τῶν ἰδίων λέξεων. «Ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυριάδας». «Δι' ἀρετὴν ἀλλ' οὐ διὰ τύχην ἐνίκησαν». «Τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς αἰρετώτερόν ἐστι καλῶς ἀποθανεῖν ἢ ζῆν αἰσχροῶς» (Πανηγ. 95). Τὸ ὁμοιοτέλευτον σ' ὀρισμένες περιπτώσεις καλεῖται τετράκωλος περίοδος: «...στρατηγούμενης... ἀθροισομένης... ἐκπεμπομένης... πορευομένης» (Πανηγ. 186).

Ὁ λόγος ἀποβαίνει συχνὰ πυκνὸς καὶ ἀποφθεγματικὸς, ὅταν διατυπώνη σκέψεις ποῦ καθοδηγοῦν τὸν ἰδιώτη, τὸν ἄρχοντα, τὸν βασιλέα, ὅταν ὁ κοινωνισμὸς τοῦ ὑπερβαίνει τὴν ἀπλὴ ἐπικοινωνία καὶ καθίσταται παραινετικὸς. Ἡ ἠθικὴ τοῦ εἶναι λογικῆς, πείρας, δοκιμασμένων ἠθῶν τῆς παραδόσεως. Ἡ παιδεία ὡς μόρφωση ψυχῆς, ποῦ διὰ ἀπλάσσεται ἀπὸ τὸ «εὖ φρονεῖν» καὶ τὸ «εὖ λέγειν». Γί' αὐτὸν ἡ ρητορικὴ δὲν εἶναι ἀπλῶς γοπεύων λόγος, ποῦ συναρπάζει τὰ συναισθήματα καὶ παρασύρει τὸν στοχασμὸ σὲ ἀκριπὴ ἀναδρομή. Ἐπιδιώκει τὸν σωφρονισμό, τὴν προσεκτικὴν ἀπόφαση, τὴν ὀρθὴν πράξη, ποῦ συντελεῖ στὴν συνεργασία, τὴν ἀγωνιστικότητα, τὴν ἀξιοπρέπεια, τὸ παράδειγμα πρὸς μίμηση.

Ἰδιαίτερη σημασία δίνει στοὺς ἡγήτορες ἢ τοὺς μελλοντικοὺς ἡγήτορες. «Τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδοὺς σοὶ δεῖξει» (Πρὸς Νικοκλέα 35). Μεγάλῃ δυσκολία στὴν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας εἶναι ὁ ἐγωισμὸς, ἡ χρῆση βίας, ἡ εὐκόλῃ προσκόλλησις σὺς ἡδονές. Γί' αὐτὸ ὁ ἡγήτωρ πρέπει νὰ εἶναι κυρίαρχος «τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν». Ὡς «καλῶς πεπαιδευμένος» ἀναγνωρίζει τὴν ὑπεροχὴ τῆς ψυχῆς ἐναντι τοῦ σώματος· τῆς πνευματικότητος ἐναντι τῶν ὑλικῶν κατακτήσεων. Τὸ κριτήριο τῆς αἰωνιότητος εἶναι προφανές. «Ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην καταλιπεῖν» (Πρὸς Νικ. 37). Οἱ πράξεις μας νὰ ὑπερβαίνουν τὴν ζωὴ μας.

Ὁ Ἰσοκράτης ἐνσαρκώνει τὸ ἑλληνικὸ ἦθος, πιστεύει στὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἰσοπολιτεία. Βιώνει τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν σωφροσύνην. Θέλει νὰ εἶναι φιλόσοφος, νὰ στοχάζεται. Ἡ πράξη νὰ εἶναι ἀπόρροια μελέτης καὶ σπουδῆς τῶν δυσκολιῶν πρὸς ὑπέρβασή των. Εἶναι ὁ μέγας «παιδαγωγός» εὐρεῖα ἐννοία τοῦ τετάρτου π.Χ. αἰῶνος.(...) Ὁ ἀνθρωπισμὸς τοῦ εἶναι ἀγώνισμα ζωῆς, ποῦ κορυφώνεται σ' «εὐπραξία», δηλαδὴ ἐμπρακτὴ εὐδαιμονία. Γιὰ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον μὲ τὶς φαντασιώσεις ποῦ τὸν παραπλανοῦν καὶ τὶς φοβίες ποῦ τὸν τυραννοῦν ὁ «Πανηγυρικὸς», «Κατὰ σοφιστῶν», «Πρὸς Νικοκλέα» κ.ἀ. ἀποτελοῦν ἐνορμήματα πρὸς αὐτογνωσία, ἀφύπνιση εὐθύνης καὶ ἀποδοχὴ τῶν διαχρονικῶν ἀξιῶν γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ποῦ μαστίζει τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον.



Β΄ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΣ - ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ

Ο αποικισμός στην Κάτω Ιταλία υπήρξε μια κορυφαία περίοδος της ελληνικής ιστορίας και δικαίως θεωρείται μεγάλο βήμα στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Όλη η Κάτω Ιταλία, η Σικελία, η Σαρδηνία γέμισαν με ελληνικές εστίες. Οι νέες αυτές πόλεις των Ελλήνων αποίκων γέμισαν πλούτο. Έτσι, δημιουργήθηκαν νέες τάξεις σ' αυτές: οι έμποροι και οι ναυτικοί. Όλη αυτή η οικονομική ευμάρεια μαζί με τη γνωριμία που έκανε το ελληνικό στοιχείο με τους ιθαγενείς πληθυσμούς, είχε ως αποτέλεσμα τη μεγάλη πολιτιστική άνθηση σε όλους τους τομείς του ανθρώπινου επιστητού.

«Κοιλιάδα των ελληνικών ναών». Στον Ακράγαντα (Αγκριτζέ-ντο), ο τερασίων διαστάσεων δωρικός ναός της Ομόνοιας χάρη στην μετατροπή του σε βασιλική της πρωτοχριστιανικής εποχής σώθηκε σχεδόν ακέραιος. Είναι ένα από τα εντυπωσιακά οικοδομήματα που μαρτυρούν το υψηλό βιοτικό επίπεδο της περιοχής, που οφειλόταν στην παρουσία του αποικιακού ελληνισμού. Ο σοφός Εμπεδοκλής, γέννημα θρέμμα της πόλης, συνήθιζε να λέει για τους συμπολίτες του ότι ζούσαν σαν να ήταν να

πεθάνουν την άλλη μέρα και έχτιζαν σαν να ήταν να ζήσουν για πάντα. Τα εξάισια δείγματα της ελληνικής αρχιτεκτονικής είναι τόσο πολλά, ώστε να αποκαλείται η περιοχή του Ακράγαντα «Κοιλιάδα των ελληνικών ναών». Εκεί υπάρχουν ο ναός του Ολυμπίου Διός με το σωριασμένο άγαλμα του Άτλαντα, ο ναός του Ηρακλή, της Ήρας και των Διοσκούρων, το νεκροταφείο με ταφικά ευρήματα, που ζήλησαν ακόμη και τα μαυσωλεία της Ιωνίας, το ιερό των χθόνιων θεών. Επίσης, η πανέμορφη πόλη των Συρακουσών με το επιβλητικό αρχαιολογικό της μουσείο και την αρχαιολογική της ζώνη μαρτυρεί την παρουσία των Κορινθίων (733 π.Χ.) στην ισχυρότερη ελληνική αποικία της Μεσογείου. Ο ναός της Αθηνάς αποτέλεσε τη βάση πάνω στην οποία χτίστηκε μετέπειτα ο σημερινός Καθεδρικός ναός της πόλης, όπου η Παναγία λατρεύεται αδιάκοπα από τον 7ο αιώνα μ.Χ.

Οποσδήποτε η αναφορά μας σε καιρίες ιστορικές περιόδους δεν είναι τίποτε άλλο παρά ανθολόγηση ενδεικτικών στοιχείων, χαρακτηριστικών των πολιτιστικών επιδράσεων των Ελλήνων αποίκων στη «Magna Grecia». Η παρουσία του Βυζαντίου

στην Κάτω Ιταλία άφησε ίχνη ανεξίτηλα. Η περιοχή δέχθηκε την επίδραση των Βυζαντινών. Σύμφωνα με επιγραφή του 9ου αιώνα, ο αυτοκράτωρ Βασίλειος Α' ο Μακεδών (867-886 μ.Χ.), «μέγιστος σκηπτρούχων» και «άριστος ανάκτων», ανήγειρε το άστυ της Βάρεως και οικοδόμησε τον ναό του Αγίου Δημητρίου. Η Βάρις, μετά την κατάληψή της από τον Βασίλειο Α', απέβη επί δύο αιώνες το κέντρο της Βυζαντινής Ιταλίας. Ο αγώνας των Βυζαντινών κατά των Αράβων είναι νικηφόρος. Το 870 η νήσος Μελίτη πέφτει στα χέρια τους, πέφτουν στη συνέχεια και οι Συρακούσες στις 21 Μαΐου 878, όπως μας περιγράφει ο μοναχός Θεοδόσιος σε επιστολή του. Στη συνέχεια οι Βυζαντινοί κατέλαβαν τη Σικελία, την Καλαβρία, τον Τάραντα. Η βυζαντινή κυριαρχία εδραιώθηκε με τις επιφανείς νίκες που κατήγαγε στην Ιταλία ο στρατηγός Νικηφόρος Φωκάς ο παλαιός, πρόγονος του ομώνυμου βασιλιά. Το 885 ανακατέλαβε την Καλαβρία και ιδρύθηκε το αυτοτελές θέμα της Λογγοβαρδίας με πρωτεύουσα τη Βάρι. Με τα κατορθώματα αυτά το Βυζάντιο απέβη σπουδαία ιταλική δύναμη.

Το ελληνικό στοιχείο στη Σικελία και στη Νότια Ιταλία υπήρξε ακμαίο από τον ένατο ως τον δέκατο πέμπτο αιώνα. Τα υπολείμματα του πρώιμου στρώματος της Μεγάλης Ελλάδος, που ενισχύθηκαν με τους εποικισμούς και τις μετακινήσεις των μέσων χρόνων, αποτέλεσαν

τη λαϊκή υποδομή της βυζαντινής κυριαρχίας και της πνευματικής της ακτινοβολίας. Η Τέχνη άφησε κατάλοιπα ακραιφνούς βυζαντινής έμπνευσης, όπως ο Χριστός του Καρπινιάνο (στο θέμα Λογγοβαρδίας), τον οποίο ζωγράφισε ο Ευστάθιος το 1020. Η Εκκλησία με την ιεραρχία της, τα κέντρα λατρείας και τα μοναστηριακά ιδρύματα αποτέλεσαν τα κύρια κέντρα του Ιταλιώτη Ελληνισμού. Το 754 το Ιλλυρικό, η Σικελία και η Καλαβρία αποσπάσθηκαν από τη δικαιοδοσία της Ρώμης και προσαρτήθηκαν στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Στη μεγαλόνησο ιδρύθηκε το 800 Αρχιεπισκοπή με μητρόπολη τις Συρακούσες, η οποία μεταφέρθηκε στην Κατάνη, όταν οι Άραβες κατέλαβαν την πόλη. Στη Νότιο Ιταλία, λίγο μετά το έτος 800, ιδρύθηκε η αρχιεπισκοπή Καλαβρίας. Ο ελληνικός μοναχικός βίος έριξε βαθιές ρίζες στο έδαφος της Σικελίας και της Ιταλίας. Η Καλαβρία του δέκατου αιώνα ονομάσθηκε «νέα Θηβαΐς». Σε 265 αριθμούνται τα μοναστήρια Βασιλικανών μοναχών στις περιοχές αυτές. Όλα αυτά τα καθιδρύματα απέβησαν επισημότερα κέντρα ασκήσεως και παιδείας. Το μοναστήρι της Κρυποφέρρης (Grottaferata), που ιδρύθηκε στην περιοχή του Τούσκουλου από τον όσιο Νείλο, τον διαπρέπιστα από τους Έλληνες μοναχούς της Ιταλίας, ακμάζει και σήμερα ως Κέντρο Βυζαντινών Σπουδών, Μουσικολογίας και Κωδικολογίας. Από τα αρχεία των ιταλιωτικών καθιδρυμά-

των προέρχονται ελληνικά διπλωματικά κείμενα, τα οποία εμπλουτίζουν την ύλη της βυζαντινής Διπλωματικής. Από τη Σικελία κατάγονται υμνογράφοι της μέσης βυζαντινής περιόδου, όπως ο Ιωσήφ ο Υμνογράφος (816-886). Σπουδαία είναι και η αγιολογική φιλολογία των ενάρετων ανδρών από τη Σικελία και την Ιταλία. Τα κείμενα αυτά είναι σπουδαίες πηγές για την ιστορία της βυζαντινής Ιταλίας και για τη γνώση της κοινωνίας της.

Σε απόσταση μερικών χιλιομέτρων από το Ρέτζιο (Ρήγιο) της Καλαβρίας και από το Λέτσε βρίσκονται δύο ελληνικές γλωσσικές νησίδες, κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνει ένα μικρό αριθμό κοινοτήτων. Ονομάζονται αντίστοιχα *Bovesia* και *Grecia Salentina*. Η καταγωγή τους κλασική ή βυζαντινή. Οι ερευνητές φιλόλογοι ονομάζουν τους κατοίκους τους «άνιψια του Ομήρου» και τους θεωρούν αρχαιολογικά ίχνη μεγάλης αξίας. Η ελληνόφωνη γλωσσική κοινότητα του Σαλέντο, που συνολικά ονομάζεται *Grecia Salentina*, αποτελείται από εννέα κοινότητες. Ο ελληνόφωνος πληθυσμός, που ζει για αιώνες στον κλειστό αυτό κύκλο της υπαίθρου, μεταδίδει την ελληνική γλώσσα προφορικά, από γενιά σε γενιά. Σύμφωνα με μία έρευνα που πραγματοποίησε ο δήμος του Καστρινιάνο, στις εννιά κοινότητες της *Grecia Salentina*, από τις 2.525 οικογένειες με παιδιά σε σχολική ηλικία (σε σύνολο 13.531 οι-

κογενειακών πυρήνων), το 95,5% θεωρεί ότι είναι δίκαιο να διαφυλαχθεί η γλώσσα και ο πολιτισμός *grico*, 84% επιθυμεί να διδάσκεται η *grico* στο σχολείο, 40% γνωρίζει την ιστορία της κοινότητάς του, 38% έχει κάνει έρευνες για την κοινότητά του, την *Grecia Salentina*, 85% επιθυμεί την αδελφοποίησή του με ένα ελληνικό σχολείο και τέλος ένα 90% θα επιθυμούσε να έχει φίλους Έλληνες. Η επιθυμία για την αναβίωση της ιδιαίτερης γλωσσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς έγινε πιο ισχυρή τα τελευταία χρόνια. Πρόσφατα μάλιστα υπεγράφη συμφωνία ανάμεσα στις εννιά κοινότητες της *Grecia Salentina* για την προώθηση μιας κοινής πολιτιστικής ταυτότητας. Αυτοί οι διαλεκτικοί ελληνικοί θύλακες, που επιμένουν σε πείσμα του χρόνου να διατηρούνται, αποτελούν αδιάψευστα κριτήρια του ιστορικού μας βάθους και της αδιαμφισβήτητης συνεχούς ελληνικής πολιτιστικής παρουσίας στη Μεγάλη Ελλάδα.

Βοηθήματα

1. Πάπυρος-Λαρούς-Μπριτάνικα, λήμμα: αποικισμός, Αθήνα 2003, τόμ. 8ος.
2. Βλ. Διον. Ζ. Ζακυθινός, Βυζαντινή Ιστορία 324-1071, Αθήνα 1972.
3. Βλ. Όλγα Προφίλη, Η ελληνική στη Νότια Ιταλία, «Διάλεκτοι θύλακοι της Ελληνικής γλώσσας», Αθήνα 1999.

(Για τον ερασισμό Λ. Α.)





Δίγνημα

ΔΙΚΑΙΩΣΗ

του **Γ. Δ. Κούβελα,**

πρ. Γυμνασιάρχη - Συγγραφέα

Ἡ Εὐανθία καὶ ὁ Ἄνδρέας ἦταν παντρεμένοι ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια. Ἐκεῖνος, φημισμένος δικηγόρος μὲ στρωμένη δουλειὰ ἀπὸ τὸν πατέρα του. Στὴν ἡλικία ἦταν μεγαλύτερός της γύρω στὰ δέκα χρόνια. Τὰ ἄσπρα μαλλιά εἶχαν κάνει ἀπὸ νωρὴς τὴν ἐμφάνισή τους. Μιὰ μικρὴ κύρτωση, ποὺ ἄρχιζε νὰ σχηματίζεται, τὸν ἔδειχνε μεγαλύτερο. Εἶχε ὅμως μιὰ τέτοια ἐνεργητικότητα καὶ ζωντάνια, ποὺ θὰ τὴ ζήλευαν καὶ πολλοὶ νεώτεροί του. Ἄνθρωπος τῶν Γραμμάτων καὶ διανοούμενος. Φιλόσοφο τὸν ἔλεγαν οἱ φίλοι του. Τὸν γοῆτευαν οἱ νέες ιδέες, οἱ καινούργιες θεωρίες περὶ ζωῆς καὶ ἀνθρώπου.

Ἐκείνη, ἦταν ὁμορφὴ γυναίκα μὲ ἓνα γλυκὸ πρόσωπο καὶ μιὰ χαριτωμένη κορμοστασιά, ποὺ τραβοῦσε ἀμέσως, χωρὶς νὰ τὸ θέλεις, τὸ βλέμμα σου καὶ τὴν προσοχή σου. Καθὼς μάλιστα μιλοῦσε μὲ πολλὴ ἄνεση καὶ χάρη, γοῆτευε ἀληθινὰ τὴν παρέα της, προπάντων τοὺς ἄντρες, ποὺ ξεχνιόνταν νὰ τὴν κοιτάζουν καὶ νὰ τὴν ἀκοῦνε. Μέσα τους ἐνιωθάν κάποια ζήλια, ποὺ ὁ Ἄνδρέας εἶχε μιὰ τέτοια γυναίκα. Ντυνόταν ἀπλὰ ἀλλὰ ὁμορφα. Κάτι ἀκόμη: δὲν ἔκανε καμιά προσπάθεια νὰ δείχνει ἢ νὰ τονίζει τὴν ὁμορφιά της.

Ἡ μόρφωσή της ἦταν μέτρια. Δὲν εἶχε τελειώσει οὔτε τὸ Γυμνάσιο. Διάβαζε ὅμως πολὺ κι ἔτσι ἀναπλήρωνε τὴν ἀπουσία τῶν σπουδῶν. Συχνὰ διαφωνοῦσε μὲ τὸν ἄντρα της, ποὺ εἶχε περιέργες ιδέες. Ἔπειτα, τῆς ἄρεσαν οἱ κοινωνικὲς ἀναστροφές, ἡ καλὴ παρέα, ἡ πολιτισμένη συζήτηση. Τακτικὰ ἔρχονταν στὸ σπίτι τους οἱ κοινωφελικοὶ φίλοι γιὰ ἓνα τσαί ἢ καφέ. Περνοῦσαν εὐχάριστα τὴν ὥρα τους συζητώντας.

Ἄν μπορούσες ὅμως νὰ διαβάσεις τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της, θὰ ἔβλεπες ὅτι ἡ Εὐανθία δὲν ἦταν καὶ πολὺ εὐτυχημένη μὲ τὸν Ἄνδρέα. Κάπως ἀλλιῶς σκεπτόταν τὸ γάμο. Ἄλλα ὄνειρα ἔκανε, πρὶν παντρευεῖ. Δὲν ἦταν μόνο οἱ ιδιοτροπίες τοῦ ἄντρα της. Αὐτὲς εἶχε μάθει νὰ τὶς ὑπομένει. Οὔτε ἦταν οἱ παράξενες ιδέες του, γιὰ τὶς ὁποῖες συχνὰ ἔρχόταν μαζί του σὲ ἀντίθεση. Ἐκεῖνο ποὺ ἔβλεπε νὰ λείπει ἦταν τὸ πλησίασμα τῶν καρδιῶν, ἡ ζεστασιά, ἡ ἀγάπη. Ὅχι πὼς δὲν τὴν ἀγαποῦσε ὁ Ἄνδρέας. Κάτι τέτοιο δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πει. Ἦταν μᾶλλον ψυχρὸς, φαινόταν χωρὶς αἰσθήματα, ἐγκεφαλικὸς τύπος, θὰ ἔλεγε. Τὸ γραφεῖο του, οἱ φίλοι του, τὰ βιβλία του, οἱ ιδέες του, ὁ κόσμος ὁ δικός του.

Ἐβλεπε κάποια ἄλλα ζευγάρια πόσο κοντὰ ἦταν, πόσο δεμένα ψυχι-

κά. Τὰ χαιρόταν, τὰ καμάρωνε, κάποτε περνοῦσε ἀπὸ μέσα της καὶ μιὰ δόση ζήλιας... Ἔνωθε τότε μοναξιά, ὥρες-ὥρες τὴν κυρίευε μιὰ πλήξη, ἀκόμη καὶ ἀπογοήτευση. Γρήγορα ὅμως ἔδιωχνε τὶς σκέψεις αὐτές, δὲν τὶς ἄφηνε νὰ ριζώσουν. Σίγουρα ἔφταιγε καὶ ἡ ἔλλειψη παιδιοῦ, πού πολὺ τὸ ἤθελαν καὶ οἱ δυό. Αὐτὸ τὸν καιρὸ μάλιστα πῆραν ἀπόφαση νὰ πᾶνε σὲ εἰδικὸ γιατρό.



Κάποια μέρα, ἡ Εὐανθία καὶ ὁ Κάντρας της εἶχαν μιὰ ἔντονη συζήτηση. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Ἄνδρέας ἦταν στὰ νεῦρα του. Αἰτία, ἡ ἄρνηση τῆς γυναίκας του νὰ δεχτεῖ τὴν πρόσκληση ἑνὸς οἰκογενειακοῦ του φίλου, τοῦ Ἀλκιβιάδου, γιὰ ἓνα πάρτυ πού θὰ ἔκανε στὸ σπίτι του.

-Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τὴ νοοτροπία σου, τῆς ἔλεγε. Ἄλλοι ἐπιδιώκουν νὰ ἀποκτήσουν τέτοιους φίλους καὶ μῆς πού τοὺς ἔχουμε, δὲν μᾶς ἀρέσουν. Ἄπορῶ μὲ τὴ στάση σου. Δὲν ξέρω πὼς σκέφτεσαι! Μᾶς καλεῖ ὁ ἄνθρωπος καὶ μῆς τὸν ἀγνοοῦμε... Μᾶς τιμᾷ μὲ τὴ φιλία του καὶ δὲν τὸ ἀναγνωρίζουμε. Ἔ, ὄχι πιά! Πάει πολὺ!.. Σκέπτομαι μὴπως κομπλάρωσαι πού ἡ γυναίκα του εἶναι ἐπιστήμων. Τί νὰ πῶ! Δὲν ξέρω. Ἔτσι πού τὸ πᾶς, θὰ μὲ ἀποτραβήξεις ἀπὸ τοὺς φίλους μου, θὰ μὲ ἀπομονώσεις κοινωνικά.

Εἶπε καὶ ἄλλα, μερικὰ πιὸ βαριά.

Ἐκείνη δὲν μιλοῦσε. Τὸν ἄφηνε νὰ πεῖ.

Πέρασαν λίγα λεπτὰ σιωπῆς.

-Σὲ διαβεβαιώνω πὼς δὲν ἔχω τίποτε μὲ τὴ γυναίκα τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἔπιασε σὲ μία στιγμή νὰ λέει ἐκείνη. Τὸ ξέρεις πολὺ καλὰ πόσο τὴν ἐκτιμῶ. Καὶ νομίζω πὼς τὸ ἔχω ἀποδείξει. Οἱ ἀντιρ-

ρήσεις μου εἶναι γιὰ τὸν Ἀλκιβιάδου. Συμφωνῶ πὼς εἶναι πλούσιος, μορφωμένος, εὐγενικός... Πὼς ἔχει γνωριμίες, κοινωνικὴ θέση καὶ τὰ λοιπά. Πέρα ὅμως ἀπὸ αὐτά, τί ὑπάρχει; Λόγια μόνο, χωρὶς οὐσία καὶ περιεχόμενο.

-Τώρα τὸ διαπίστωσες; εἶπε ἐκεῖνος συγκρατώντας μὲ δυσκολία τὸ θυμὸ του.

-Καὶ τώρα καὶ ἄλλοτε. Ἀπὸ καιρὸ διαισθάνομαι ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδου δὲν εἶναι καὶ τόσο τίμιος καὶ εἰλικρινῆς φίλος, ὅπως τὸν θεωρεῖς.

-Τί μπορεῖς νὰ πεῖς γι' αὐτόν;

-Γιὰ τὴν ὥρα τίποτε.

-Κάνεις λάθος. Καὶ τὸν ἀδικεῖς.

-Μακάρι νὰ κάνω λάθος.



Πλησίαζε ἡ γιορτὴ τοῦ Ἄνδρέα. Ὅπως κάθε χρόνο, λογάριάζαν καὶ φέτος νὰ κρατήσουν μερικοὺς στενοὺς φίλους γιὰ φαγητό. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς θὰ ἦταν καὶ ὁ Ἀλκιβιάδου μὲ τὴ γυναίκα του.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ, μόλις ἔφυγαν καὶ οἱ τελευταῖοι ἐπισκέπτες, ἐτοιμάστηκε τὸ τραπέζι. Οἱ καλεσμένοι πλησίασαν πρόθυμα τὸν μουφὲ κι ἄρχισαν νὰ δοκιμάζουν τὰ πλούσια καὶ νοστιμότητα ἐδέσματα τῆς οἰκοδέσποινας.

Ὁ Ἄνδρέας μόνο πιὸ πολὺ μιλοῦσε παρὰ ἔτρωγε. Ἔκανε λόγο γιὰ μιὰ νέα ἐποχὴ, τὴν ἐποχὴ τοῦ ὑδροχόου, ὅπως τὴν ἔλεγε. Οἱ ἄλλοι εἶχαν στρωθεῖ γιὰ καλὰ στὸ φαγητό. Σημάδι πὼς δὲν τοὺς ἐνδιέφεραν οἱ ιδέες αὐτές. Κάπου-κάπου ἔδειχναν πὼς πρόσεχαν ἢ κουνούσαν ἀφηρημένα τὸ κεφάλι τους. Ἦταν φανερὸ πὼς δὲν συμφωνοῦσαν, μὰ κανεὶς δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ ἔρθει σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν

οικοδεσπότη.

Σε κάποια στιγμή, η Εὐανθία σηκώθηκε.

-Με συγχωρεῖτε, εἶπε. Θα σᾶς ἀφήσω για λίγο. Ἔχω κάτι να ετοιμάσω.

Καὶ τράβηξε για τὴν κουζίνα.

-Ἀσφαλῶς κάποιος γλυκό, εἶπε χαμογελώντας ἕνας ἀπὸ τὴ συντροφία κι ὄλοι κοιτάχτηκαν με ἱκανοποίηση.

Στὸ μεταξύ, ἄρχισε πάλι ἡ συζήτηση. Αὐτὴ τὴ φορὰ τὸ λόγο πήρε ὁ Καθηγητὴς Εὐαγγελίου. Μιλοῦσε για ἕνα καινούργιο βιβλίο διηγημάτων, πού του ἔστειλε φίλος του λογοτέχνης.

-Εἶναι μία σειρά ἀπὸ δεκαοκτῶ διηγήματα, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴς λατῆρες καὶ τοὺς καὺμοὺς τῆς πονεμένης Ρωμιοσύνης. Μνήμες ἐπώδυνες, ματωμένες, για τὴς ἀξέχαστες, τὴς ἀλύτρωτες πατρίδες, τὴ Μικρασία, τὸν Πόντο, τὴν Κωνσταντινούπολη. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴς ἄλλες μεγάλες ὥρες τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅπως τὸ Σαράντα καὶ ἡ Ἀντίσταση τῆς Κατοχῆς.

-Μοῦ φαίνεται πὼς πολὺ ἀργεῖ ἡ κυρία Εὐανθία, εἶπε ὁ Ἀλκιβιάδης, διακόποντας τὸν καθηγητὴ. Με συγχωρεῖτε, ἀλλὰ ἡ περιέργειά μου δὲν μ' ἀφήνει να περιμένω. Θα πάω να δῶ.

-Λοιπὸν πὸς λέτε, συνέχισε ὁ Καθηγητὴς, τὰ διηγήματα τοῦ φίλου μου εἶναι μία δυνατὴ, ρωμαλέα πεζογραφία. Καὶ πάνω ἀπ' ὄλα καθαρὴ, γνήσια, ἐλληνορθόδοξη πέρα για πέρα. Εἶναι κείμενα πὸς ζωντανεύουν τὴ λεβεντιὰ καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Γένους μας.

Ὁ Ἀνδρέας, πὸς δὲ φαινόταν να γοπεύεται ἀπ' ὄσα ἔλεγε ὁ Καθηγητὴς, σηκώθηκε να κλείσει ἕνα παράθυρο, πὸς ἦταν ἀνοικτὸ καὶ ἔφερνε κρύο. Ὑστερα κατευθύνθηκε πρὸς τὴν κουζίνα. Μόλις πλησίασε, ἄκουσε ἔντονη λογομαχία. Παραξελεύτηκε. Τώρα ξε-

χώριζε τὰ λόγια:

-Τουλάχιστον, ἄφησέ με να σοῦ ἐκφράσω τὸ θαυμασμό μου, τὴ λατρεία μου, ἔλεγε ὁ Ἀλκιβιάδης.

Ἡ γυναίκα τοῦ Ἀνδρέα διαμαρτυρόταν:

-Σὲ παρακαλῶ, Ἀλκιβιάδη. Ἄφησέ με ἡσυχῆ. Πήγαινε μέσα. Σκέψου τὸν ἄντρα μου, πὸς σε ἐκτιμᾷ πολὺ.

Πρὶν ἀνοίξει τὴν πόρτα ὁ Ἀνδρέας, ξερόβηξε. Μπαίνοντας με μιὰ προσηλωτὴ εὐγένεια καὶ πιέζοντας τὸν ἑαυτό του να χαμογελάσει, εἶπε στὸν Ἀλκιβιάδη:

-Ἐλπίζω, φίλε μου, να ἔμεινε καὶ για μᾶς λίγη τούρτα!..

Ἐκεῖνος, πρὸς στιγμήν, σάσισε. Σύντομα ὁμως βρῆκε τὴν ψυχραιμία του. Καὶ ἄρθρωσε:

-Ὡ... Ναί... Βέβαια... Ἡ γυναίκα σου δὲ μ' ἀφησε να τὴν ἀγγίξω!..



Ἐπεα ἀπὸ αὐτὸ πὸς ἔγινε, ἡ ἀτμόσφαιρα στὸ σπίτι τοῦ Ἀνδρέα εἶχε πιά βαρύνει. Οἱ καλεσμένοι φαίνεται πὼς κάτι ὑποψίαστηκαν. Μάταια κάποιος ἀπὸ τὴ συντροφία θέλησε ν' ἀλλάξει τὸ κλίμα με μιὰ εὐτράπελη ἱστορία ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ του ζωὴ. Ἡ φιλικὴ, εὐχάριστη ἀτμόσφαιρα δὲν ὑπῆρχε τώρα. Γ' αὐτὸ καὶ μόλις γεύτηκαν τὸ λαχταριστὸ γλυκίσμα τῆς οικοδέσποινας, ἄρχισαν σιγά-σιγὰ να ἀποχωροῦν. Ἄλλωστε, ἡ νύχτα ἦταν ἀρκετὰ προχωρημένη. Ἡ πόλη εἶχε ἡσυχάσει.

Ὅταν ἔφυγαν καὶ οἱ τελευταῖοι, ὁ Ἀνδρέας ἔτρεξε καὶ ἀγκάλιασε τὴ γυναίκα του.

-Εἶσαι ὑπέροχη! τῆς εἶπε.

Ἐκεῖνη δὲν μίλησε. Χαμογελοῦσε εὐτυχισμένη.



ΞΕΝΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

του Μιχαήλ Γ. Δανίκα

Ένα από τά σοβαρά προβλήματα πού θά αντιμετωπίσει ή Ελλάς είναι καί τό πρόβλημα τής πλημμυρίδος τών προσφύγων (;) καί μεταναστών πού έρχονται σέ αύξανόμενους άριθμούς από τίς χώρες του πάλαι ποτέ ανατολικού μπλόκ, από τήν Τουρκία, τήν Μ. Άνατολή καί τήν Άφρική. Ήδη οί Άλβανοί έχουν γίνει πραγματική μάστιγα γιά τούς κατοίκους καί γιά τούς διαμένοντας σέ άκριτικές περιοχές τής χώρας μας. Φόνοι, ληστείες, βιασμοί, ίδού τό ένεργητικό τών εκ Βορρά έπιδρομέων. Ήδη ό άριθμός τών Άλβανών, καί μόνο, ξεπερνά τίς 200.000. Άριθμός ύπερβολικά μεγάλος, αν αναλογισθει κανείς ότι στην Γερμανία τών 80 εκατομμυρίων πολλοί άντέδρασαν γιά πολύ λιγότερους μετανάστες ή πρόσφυγες (καί μιά καί αναφερόμεθα στην Γερμανία: ό πρώην καγκελάριος Χ. Σμίτ, σοσιαλοδημοκράτης καί ούδόλως έμπνεόμενος από μισοξενισμό, δήλωσε

πρόσφατα ότι καμμιά χώρα, όσο μεγάλη καί πλούσια κι αν είναι, μπορεί νά δέχεται 400.000 πρόσφυγες έτησίως).

Θά ήτο άσειο νά πιστεύσει κανείς ότι στην σημερινή Ελλάδα (όπου ή άνεργία πλησιάζει τό 8% του ένεργου πληθυσμού, μέ οικονομική καί κοινωνική κρίση) θά μπορούσαν ν' άπορροφηθούν οί εκατοντάδες χιλιάδες τών - σέ μέγα ποσοστό - άνειδίκευτων Άλβανών, Τούρκων, Νέγκρων, Πολωνών, Άσιατών κ.λπ. Χώρες μεγάλες - καί ως οικονομικά μεγέθη πολύ ισχυρότερες από τήν χώρα μας - όπως ή Ίταλία, ή Γερμανία καί ή Γαλλία προσπαθούν νά βρουν τρόπους ν' άπαλλαγούν από τούς είδών-είδων μετανάστες ή πρόσφυγες.

Ή άνεξέλεγκτη είσοδή προσφύγων καί μεταναστών δημιουργεί προβλήματα στην συνοχή τής ελληνικής κοινωνίας. Καί όχι μόνον: ή είσβολή Άλβανών, Τούρκων (καί στό μέλλον ίσως καί Σκοπιανών)

Ίσως δώσει λαβή στους ἄσπονδους φίλους μας νά μιλήσουν γιά μειονότητες ἑκατοντάδων χιλιάδων στήν ἑλληνίδα γῆ μας. Μέ τήν διεθνή κατάσταση νά παρουσιάζει τέτοια ρευστότητα, μέ τούς ποικίλους γυφτοειδεῖς νά διεκδικοῦν κομμάτια τῆς ἑλληνικῆς ἐπικράτειας, μέ τήν διεθνή συγκυρία νά εὐνοεῖ ὑπαρκτές καί ἀνύπαρκτες μειονότητες, θά ἀποτελοῦσε ἐγκλημα ἐθνικό ἢ συνέχιση τῆς εἰσβολῆς τῶν ποικιλοειδῶν ξένων στήν Ἑλλάδα. Λόγω ἱστορίας καί ἰδιαζούσης γεωγραφικῆς θέσεως ἡ Ἑλλάς ὀφείλει νά νά ἰδιαίτερος προσεκτική στό θέμα τῆς εἰσόδου τῶν ἀλλοεθνῶν. Γιατί, ἂν σήμερα ἀπειλεῖται ἡ κοινωνική μας συνοχή ἀπό τά κύματα τῶν παντοειδῶν προσφύγων, ἂν συνεχισθεῖ ἡ εἰσβολή τούτη, αὐριο θ' ἀπειληθεῖ ἡ κρατική καί ἐθνική ὑπόστασή μας. Ἴσως κάποιος θεωρήσει ὑπερβολική τήν τελευταία φράση: μά, τέλος πάντων, ἡ Ἑλλάδα εἶναι δυνατόν ν' ἀπειληθεῖ ἀπό μερικές χιλιάδες ρακένδυτων ἀλλοφύλων; Εἶναι δυνατόν νά εἶναι τέτοιο «ὄναρ σκιᾶς» τό ἑλληνικό κράτος; Ἀπαντῶ: Τό λεπτό σημεῖο τοῦ ὄλου θέματος εἶναι ὅτι ἡ πλειονότης τῶν προσφύγων (ἡ μεταναστῶν) προέρχεται ἀπό γειτονι-

κές χώρες (Ἀλβανούς κατά κύριο λόγο, Τούρκους, Ρουμάνους κ.λπ.), οἱ δέ χώρες προελεύσεώς τους θά ἐπιθυμοῦσαν πιθανώτατα τήν ἀνάκλιση μειονοτικῶν ζητημάτων ὅταν οἱ συνθήκες (καί οἱ ἀριθμοί τῶν ἐπιδρομέων) τό ἐπιτρέψουν. Ἡ ἱστορική μας ἐμπειρία ἄς μᾶς γίνεῖ ὁ καλύτερός μας σύμβουλος.

Εἶναι ἰδιαίτερα ἀνησυχητικό τό ὅτι ποτέ ὡς τώρα δέν ἀκούσαμε ἀπό ἐπίσημα χεῖλη πόσοι ἐπιτέλους ξένοι βρίσκονται στήν Ἑλλάδα, πόσοι Ἀλβανοί, πόσοι Πολωνοί κ.λπ., τί μέτρα λαμβάνονται (ἢ θά ληφθοῦν) γιά τήν καλύτερη περιφρούρηση τῶν συνόρων μας - βορείων καί ἀνατολικῶν -, τί ποινές θά ἐπιβάλλονται στους διάφορους πού ὀργανώνουν λαθραῖες εἰσαγωγές μεταναστῶν (προσφύγων), τί μέτρα λαμβάνονται γιά τούς παράνομα εἰσερχομένους. Οἱ κρατικές ἀρχές - ἄς τό καταλάβουν καλά - παίζουν κυριολεκτικά μέ τήν τύχη τῆς Ἑλλάδος καί - παραγνωρίζοντας ἡ ἀγνοώντας τό τεράστιο τοῦτο πρόβλημα τῆς λαθρομεταναστεύσεως - διακυβεύουν τό μέλλον της.

(«Κ.Τ.», Νοέμβριος 1992)

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ο ΠΙΟ ΦΤΩΧΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!

Χοσέ Μουχίκα: πρώην αντάρτης των Τουπαμάρος και τώρα πρόεδρος της Ουρουγουάης. Πρόσφατα, πήρε τον τίτλο τιμής του πιο φτωχού προέδρου του κόσμου!

Ο κ. Μουχίκα οδηγεί ένα παλιό Volkswagen, αξίας μόλις 1.945 δολαρίων, και αποτελεί τη μοναδική «πολυτέλεια» που έχει επιτρέψει στον εαυτό του. Ο 77χρονος πολιτικός, που δεν έχει τραπεζικό λογαριασμό αλλά ούτε και χρέη, απέκτησε πριν λίγες ημέρες, έναν ακόμη τίτλο τιμής, αυτόν του πιο φτωχού Προέδρου στον κόσμο!

Το παρατσούκλι αυτό του βγήκε μετά την αποκάλυψη ότι εάν και ο μηνιαίος μισθός

του είναι 12.500 δολάρια, εκείνος κρατάει μόνο 1.250 δολάρια για τα έξοδά του και το υπόλοιπο ποσό, το 90%, το επιστρέφει στο κράτος, προκειμένου να ενισχυθούν τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας.

Όπως ο ίδιος δήλωσε σε συνέντευξή του στην εφημερίδα "El Moundo", με τα 1.250 δολάρια το μήνα μπορεί να τα βγάλει πέρα. Και μπορεί, γιατί οι περισσότεροι κάτοικοι της Ουραγουάης ζουν με πολύ λιγότερα.

Χαλάς την πιάτσα, πρόεδρε Μουχίκα! Πρόσσεχε!

(Εφ. «Χριστιανική», 11.10.2012)

ΣΕ ΒΑΛΤΩΜΑ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Σήμερα υπολείπονται όλα τα δικαστήρια του Ελληνικού Κράτους. Κατάστημα. Η Δικαιοσύνη βρίσκεται σε συνθήκες πρωτόγνωρης κοινωνικής κρίσης. Δικαστές και εισαγγελείς απέχουν για πολλές ώρες από την άσκηση των καθηκόντων τους και σε αρκετές περιπτώσεις δεν εκδίδουν δικαστικές αποφάσεις. Η αιτία: Οι περικοπές στα ειδικά μισθολόγια, που θα ενταχθούν στα νέα μέτρα της κυβέρνησης, προκάλεσαν τις αντιδράσεις του δικαστικού Σώματος και έχουν οδηγήσει την προ πολλού άλλωστε ασθενούσα λειτουργία της Δικαιοσύνης σε στασιμότητα και απραγμία. Τα δικαστήρια όλων των βαθμίδων και κλάδων (εκτός ολίγων εξαιρέσεων) ποινικά, πολιτικά, διοικητικά, υπολείπονται. Αλλά οι δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις τις οποίες άλλωστε υφίστανται όλοι οι Έλληνες, δικαιολογούν στους δικαστές μας μια τέτοια αφή, ανάρμοστη συμπεριφορά;

Η συνεχιζόμενη αποχή των δικαστών από τα καθήκοντά τους έχει προκαλέσει έντονη ανησυχία σε ορισμένα ηγετικά στελέχη της Δικαιοσύνης. Ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. Ι. Τέντες, απευθυνόμενος με έγγραφό του προς τους απεργούντες, χρησιμοποίησε σκληρή γλώσσα κάνοντας λόγο για «αντισυνταγματικούς συμψηφισμούς εκ μέρους των

δικαστών, που είναι αδιανόητοι».

Οι αποχές των δικαστών από τις δίκες και την έκδοση αποφάσεων επιβαρύνει υπερβολικά την κατάσταση της Ελληνικής Δικαιοσύνης, που έχει ήδη προπεράσει τη γραμμή της αρνησιδικίας. Εθνικό κίνδυνο σοβαρό αποτελεί πλέον η κατάσταση των χιλιάδων υποθέσεων των πολιτών και επιχειρήσεων που δεν εκδικάζονται. Και προστίθεται η μια κατόπιν της άλλης στο τεράστιο «στοκ» των αδικάστων. Η εικόνα της Ελληνικής Δικαιοσύνης για την αύριο είναι εφιαλτική. Πρέπει να σημειωθεί ότι και η απόφαση για παράταση της αποχής των δικαστών και των εισαγγελέων από τα καθήκοντά τους μέχρι τις 10 Νοεμβρίου έχει προκαλέσει εσωτερικούς τριγμούς στην Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων.

Ευτελίζεται ο ιερός Θεσμός. Χάνεται μπροστά στα μάτια των δικαστών η ύπαρξη και η παρουσία του αιώνιου Βιβλίου του Θεού, το οποίο και για τους λειτουργούς της Θέμιδος σαφώς καταγγέλλει: «Ο οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκει;... ὅς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις;» (Ρωμ. 8', 21, 23) Ἄς ευχηθούμε σύντομα να αναχθούν στο ύψος τους όλοι οι λειτουργοί της Ελληνικής Δικαιοσύνης.

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΕΣ

Η χωρητικότητα όλων των φυλακών του ελληνικού κράτους είναι κανονικά για 9.300 κρατούμενους. Όμως σήμερα, όπως μας ενημερώνουν τα Μ.Μ.Ε, στοιβάονται στις φυλακές 12.300 κρατούμενοι. Είναι

άτομα τα οποία έχουν καταδικαστεί και εκτίουν την ποινή τους για υποθέσεις διαρρήξεων, λησπειών, ναρκωτικών κ.ά. Η κατάσταση στα Σωφρονιστικά Καταστήματα δεν περιγράφεται. Είναι χειρότερη από ποτέ άλλο-

τε. Το γεγονός αυτό έχει αναγκάσει τις Αρχές να διαμένουν οι πλέον του αναφερθέντος αριθμού κρατούμενοι διασκορπισμένοι σε χώρους κράτησης Αστυνομικών Τμημάτων, όπου συχνά δεν τηρούνται τα στοιχειώδη δικαιώματα των κρατουμένων. Επομένως, εγείρεται και μείζον ανθρωπιστικό ζήτημα, όπως για παράδειγμα το αναγκαίο προαύλισμα των Σωφρονιστικών Καταστημάτων. Παράλληλα το κόστος ανεβαίνει όταν και η Αστυνομία υποχρεώνεται να δεσμεύει καθημερινά μεγάλο αριθμό προσωπικού για τον μεγάλο αριθμό των κρατουμένων. Ο αριθμός των υποδίκων και καταδίκων που κρατούνται, αντί για τις φυλακές, σε χώρους Αστυνομικών Τμημάτων ανέρχεται σε όλη τη χώρα σε περίπου 700. Η κράτηση σε όλα τα Αστυνομικά Τμήματα δεν είναι ασφαλής, γι' αυτό και έχουν σημειωθεί αποδράσεις. Οι πέντε από τους έξι κρατουμένους λ.χ. που απέδρασαν στις 28 Σεπτεμβρίου ήταν ποινικοί κρατούμενοι, που έπρεπε να είχαν μεταχθεί σε Σωφρονιστικό Κατάστημα. Παρό-

μοια και ο 21χρονος που απέδρασε στις 16 Οκτωβρίου. Εξέτιε και αυτός την ποινή του σε Αστυνομικό Τμήμα (του Ολυμπιακού Χωριού).

Αποκαλυπτικό είναι το περιεχόμενο διαμαρτυρίας Υπαρχιφύλακα του Αστυνομικού Τμήματος Πύργου σε σχέση με τις απαράδεκτες συνθήκες που επικρατούν στα Αστυνομικά κρατητήρια. Καταγγέλλει ο Αστυφύλακας ότι ο αριθμός των κρατουμένων αντί 32 έφθασε στους 86. Και άλλες παρόμοιες καταγγελίες έχουν γίνει και μάλιστα από την Ένωση Αστυνομικών Υπαλλήλων Θεσσαλονίκης.

Όλα μαρτυρούν ότι στην Ελλάδα ο αριθμός των κακοποιών για διάφορα εγκλήματα έχει υπερπληθυνθεί. Στη χώρα μας πλεονάζει η παρανομία και βρίθουν οι καταδικαστικές αποφάσεις. Είναι και αυτό ένα επιπλέον τεκμήριο που πιστοποιεί την παρακμή στην οποία έχει περιέλθει Ηγεσία και Λαός. Η ανάνηψη αποτελεί και επιτακτικό καθήκον για τη σωτηρία μας.

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΜΑΣ

Σε μια εποχή βαθιάς οικονομικής κρίσης όπως η παρούσα, θα ήταν αναμενόμενο οι αρετοί εκπρόσωποί μας να είναι επικεφαλής στην πορεία της λιτότητας στην οποία οι ίδιοι μας έβαλαν με τα ψηφίσματά τους, προκειμένου να μας οδηγήσουν μέσα από το ζοφερό παρόν σε ένα σωτήριο αύριο. Αλλά ακόμα και τώρα η Βουλή ως σύνολο δεν έχει θελήσει καν να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση, ανταποκρινόμενη στον τόσο υπεύθυνο ρόλο της. Επιμένει να κωφεύει στο λαϊκό γογγυσμό. Δεν κάνουμε εδώ λόγο για μείζονα θέματα, όπως η μείωση του αριθμού των μελών του βουλευτικού σώματος ή η περικοπή των βουλευτικών αποδοχών, που είναι αιτήματα πολυτρόπως εκπεφρασμένα. Αναφερόμαστε σε ελάχιστα ζητήματα, τα οποία θίγουν πρόσφατα δημοσιεύματα του Τύπου και τα οποία και αυτά αυξάνουν περισσότερο την αγανάκτησή μας για τους βουλευτές.

Είναι δημοσιεύματα που αναφέρονται στις κινήσεις και αποφάσεις του Ιδρύματος της Βουλής, καθώς και στις υπερεξουσίες που έχουν δοθεί στον εκάστοτε Πρόεδρο της Βουλής. Καταγγέλλουν ότι από το 2003 δεν ανακοινώνονται οι ετήσιοι προϋπολογισμοί του, ενώ καταγράφουν δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις διαχείρισης των εσόδων του: α) την αγορά το 2009 μιας επιχρωματισμένης χαλκογραφίας για τον στολισμό του

κτιρίου αξίας 20.000 ευρώ και β) τη διάθεση του ποσού των 1,5 εκατομμυρίων ευρώ για την κατασκευή και συντήρηση του «Πάρκου Εθνικής Συμφιλίωσης» στον Γράμμο το 2011. Στο Ίδρυμα, που έχει ως αποστολή τη «μελέτη και διάδοση των αρχών του Κοινοβουλευτισμού», εργάζονται 28 άτομα, τα οποία βάσει του Κανονισμού προσλαμβάνονται από την Εκτελεστική Επιτροπή, που «επίσης μπορεί να απολύει, να προωθεί διαγωνισμούς ή και να κάνει απευθείας αναθέσεις έργων».

Ός προς τις εξουσίες του Προέδρου της Βουλής είναι γνωστό ότι για όλες τις οικονομικού ενδιαφέροντος διατάξεις κανόνων και κανονισμών της Βουλής αποφασίζει ο Πρόεδρος (και για το ύψος και για τον τρόπο χορήγησης της αμοιβής). Δηλ. αποφασίζει για όλα τα ζητήματα «από το θέμα της πρόσληψης μετακλιτών υπαλλήλων, έως εκείνο το πρόσφατο, της χορήγησης του επιδόματος παραγωγικότητας στους υπαλλήλους της Βουλής»!..

Δεν έχουν λοιπόν άδικο οι δημοσιογράφοι που χαρακτηρίζουν αυτές τις τακτικές ως τακτικές «αδιαφάνειας και σπατάλης». Λένε μάλιστα πως αποτελεί «στοίχημα» για τον νέο πρόεδρο η στάση που θα τηρήσει ως προς αυτές, αν δηλ. θελήσει να τις απορρίψει ή όχι. Αναμένουμε το αποτέλεσμα.

ΠΟΡΕΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΕΡΜΑ

Τώρα,
πού τά διαμάντια, παιδικά σου δάκρυα
έχουν στά μάτια σου στεγνώσει πιά.
Πού άπαρνήθηκες τούς πρόσγειους θεούς σου
καί ποδοπάτησες τά ξόανα τῆς πλάνης σου...

Έσύ,
πού τέσ μαυλίστρες σ' αἰσθησες τέσ έδεσες,
ώσ δέθηκεν ό πολυμήχανος γυιός του Λαέρτη,
σι' άσματα τών σειρήνων τῆς ζωῆς.
Πού παραμέρισες τούς πειρασμούς,
έπέρασες ανάμεσά τους
εὐθυτενής στά πρώτα βήματα,
κυρτός κατόπιν, κουρασμένος σι' άλλα βήματά σου.

Έσύ,
πού χρόνια κλείστηκες
σκυφτός, στό ήμίφως τών συλλογισμῶν...
Καί στό άκουσμα του «Γνωθι ώς θανέειν
πέπρωται άπασι...» κουρσάροι τρόμοι,
χύμηξαν μέσ τήν καρδιά σου.

Έσύ,
πού βρόντηξες κατάχαμα πολλές φορές
κι είδες πολλές πληγές στά πέλματά σου.



Πού ανέβηκες σκαλί-σκαλί τήν κλίμακα
τῆς γνώσης,
ξέρεις πολλά.
Κι ὁμως δέν ξέρεις τίποτα, ἐάν δέν ξέρεις
πώς ἡ ὁδός πού ὀδηγεῖ στά βάθη τοῦ ἑαυτοῦ σου
δέν ἔχει τέρμα
ἄν τήν ἀγάπη, ἐκεῖ, δέν βρεῖς.

Ἐσύ,
όπού ξεπέρασες τή Χίμαιρα,
πού ἀναμαλλιάστηκες στό χάος τῆς τρέλλας
κι' ἱππότης
κραταιός
πέρασες μέσα σ' ὄραμα πού εἶχες πλάσει.
Τίποτα δέν ξέρεις,
ἐάν δέν ξέρεις
πώς ἡ ὁδός πού ὀδηγεῖ στά βάθη τοῦ ἑαυτοῦ σου
τέρμα δέν ἔχει
ἄν τήν ἀγάπη, ἐκεῖ, δέν βρεῖς.

Μάταια μοχθεῖς.
Περιπλανώμενος θά μείνεις Ἰουδαῖος,
σκλάβος τῆς γῆς.
Τέρμα δέν ἔχει,
τέρμα δέν θά βρεῖς.

Στέφανος Μπολέτσις





ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ

Τό καθαυτό συγγραφικό ἔργο τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ἀρχίζει στήν Ἀθήνα τό 1885. Μέ τήν ἐγκατάστασή του στήν Ἑλλάδα δέν παύει νά ἐργάζεται συγγραφικά. Στά 1892-94 ὡς ἱεροκήρυκας Εὐβοίας καί Φθιωτιδοφωκίδος ἐκδίδει τά βιβλία:

1. Αἱ Οἰκουμενικοί Σύνοδοι τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (1892)

2. Τά παρ' ἡμῖν τελούμενα ἱερά μνημόσυνα (1892)

3. Περί τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ (1892)

4. Ὑποτύπωσις περί ἀνθρώπου (1893)

5. Περί ἐπιμελείας ψυχῆς (1894)

6. Μελέτη περί τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀληθοῦς καί ψευδοῦς μορφώσεως (1894).

**Ὡς Διευθυντής τῆς Ριζαρείου
ἐξέδωσε ἀπό τό 1894 ὡς τό 1908
τά ἔργα:**

1. Περί τοῦ θεοῦ χαρακῆρος καί τοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ

2. Ἱερῶν καί φιλοσοφικῶν λογίων θησαύρισμα, τ. Α' καί Β'

3. Ἐπικάϊ καί ἐλεγειακαί γνῶμαι τῶν μικρῶν Ἑλλήνων ποιητῶν

4. Μάθημα Χριστιανικῆς Ἠθικῆς

5. Μάθημα Ποιμαντικῆς

6. Ὁρθόδοξος Ἱερά Κατήχησις,

7. Χριστολογία

8. Μελέτη περί ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καί περί τῶν ἱερῶν μνημοσύνων

9. Εὐαγγελική Ἱστορία δι' ἀρμονίας τῶν κειμένων τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καί Ἰωάννου

10. Προσευχητάριον Κατανυκτικόν

11. Τό γνῶθι σαυτόν

12. Μελέτη περί τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας

13. Μελέτη περί τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ

14. Μελέτη περί μετανοίας καί ἐξομολογήσεως

15. Μελέτη περί τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας

16. Ἱστορική μελέτη περί τῶν δι-

ατεταγμένων νηστειῶν

17. Θεοτοκάριον, ἦτοι προσευ-
χπτάριον μικρόν

18. Ἱερατικόν Ἐγκόλλπιον

19. Θεοτοκάριον

20. Ψαλτήριον τοῦ προφητάνα-
κτος Δαυίδ

21. Πανδέκτης τῶν Θεοπνεύ-
στων Ἀγίων Γραφῶν

Μελέται:

22. Μελετίου Πηγᾶ, Δύο Ἐπι-
στολαί

23. Ποιμαντικά Ὁμιλία. Α΄
Περὶ τῆς πολιτείας τοῦ ἱεροῦ κλή-
ρου κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλη-
σίας

24. Ἡ ἀγωγή τῶν παιδῶν καὶ αἰ
μπτέρες

25. Περὶ Μεσαίωνος καὶ Βυζα-
ντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ

26. Τίνες οἱ λόγοι τῆς μήνιδος
τῶν Δυτικῶν κατὰ τοῦ Φωτίου

27. Περὶ τοῦ τίς ἡ ἀληθῆς ἐρμην-
εῖα περὶ τῆς ρήσεως τοῦ Ἀπ. Παύ-
λου «ἡ δέ γυνή ἵνα φοβῆται τόν
ἄνδρα»

28. Μελέτη περὶ τῶν ἁγίων εἰκό-
νων

29. Ὀρποσκευτικά Μελέται

30. Περὶ ὄρκου

31. Κατηχητικά Ἐπιστολαί πρὸς
τάς μοναχάς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίας

Τριάδος Αἰγίνης

Μετά τὴν ἐγκατάστασίν του σπὴν Αἴγινα ἐξέδωσε:

32. Τριαδικόν

33. Κεκραγάριον τοῦ Θεοῦ καὶ
ἱεροῦ Αὐγουστίνου

34. Μελέτη ἱστορική περὶ τῶν
αἰπίων τοῦ σχίσματος

35. Περὶ τῶν λόγων τῆς διαιω-
νίσεως αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ δυνατοῦ
ἢ τοῦ ἀδυνατοῦ τῆς ἐνώσεως τῶν
δύο Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἀνατολικῆς
καὶ Δυτικῆς

36. Μελέται δύο. Α΄ Περὶ τῆς
Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀπο-
στολικῆς Ἐκκλησίας. Β΄ Περὶ τῆς
Ἱερᾶς Παραδόσεως

37. Προσευχπτάριον Κατανυκτι-
κόν

38. Μελέτη περὶ τῶν Θείων Μυ-
στηρίων

39. Μελέτη ἱστορική περὶ τοῦ Τι-
μίου Σταυροῦ

40. Χριστιανική Ἠθική τῆς
Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησί-
ας

41. Μελέτη περὶ Ἐκκλησίας

Μετά τὴν ἐκδημία του τὰ ἀνέκ- δοτα ἔργα πού ἄφησε εἶναι:

1. Μελέτη περὶ τῶν ἁγίων λει-

ψάνων

2. Περί τῆς ἀφιερώσεως τῷ Θεῷ ὁσίων παρθένων καί περί Μονῶν καί μοναχικοῦ βίου

3. Ἑορτολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας

4. Ἱερά Λειτουργική

5. Κεφάλαια πέντε περί λειτουρ-
γικῶν βιβλίων

6. Περί τῆς ἐν πνεύματι καί ἀλη-
θείᾳ λατρείας

7. Ἑρμηνεία τῶν Πράξεων τῶν
Ἀποστόλων

8. Περί Ἑλληνισμοῦ

9. Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς φιλο-
σοφίας

10. Ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς
μουσικῆ θεωρίας

11. Χρηστομάθεια

12. Νέον Πασχάλιον αἰώνιον

Ἄξίζει πραγματικά ν' ἀπο-
ρεῖ κανεὶς πῶς ὁ Ἅγιος, σέ
συνδυασμό μάλιστα καί μέ τά ἄλλα
καθήκοντα πού κατά καιρούς εἶχε,
εἴτε ὡς Διευθυντής τῆς Πατριαρ-
χικῆς Ἀντιπροσωπείας στό Κάϊρο,
εἴτε ὡς περιοδεύων Ἱεροκήρυκας
σπὴν ἐπαρχία, εἴτε ὡς Διευθυντής
τῆς Ριζαρείου, εἴτε ὡς πνευματικός
ποδηγέτης καί χειρώνακτας ἐργά-

της τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Αἰγίνας,
εἴτε ὡς ἱεουργός στό νησί, παρά
τήν εὐθραυστη ὑγεία του, παρά τās
«συκοφαντίας καί δόλους, ἃς παρά
πᾶσαν συνήντα τήν ζωήν» ἐβρι-
σκε τόν χρόνο καί πραγματοποίη-
σε τόσο συγγραφικό ἔργο.

Ὅλα αὐτά ὀδηγοῦν στή δι-
απίστωση πῶς πραγμα-
τικά δέν ἔδωσε «ὕπνον τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς καί τοῖς βλεφάροις νυσταγμόν
καί ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις»
(Ψαλμ. 131, 4), γιά νά κατορθώσει
αὐτό πού ἔκανε. Ἄν ὑπολογίσει κα-
νεὶς μαζί μέ αὐτά καί τό μεγάλο κό-
στος τῶν ἐκδοτικῶν δαπανῶν, καί
τό γεγονός ὅτι πολλά ἀντίτυπα ὁ
Ἅγιος τά χάριζε, ἡ ἐκδοσή τους γιά
τόν φτωχό Συγγραφέα μας ἀποτε-
λεῖ πραγματικό ἄθλο, ἀφοῦ ὅπως ὁ
ἴδιος διαβεβαιώνει, «οὐδέποτε ἔχω
πλεόνασμα τι πρὸς ἄνετον ἐκτύπω-
σιν ἑνός ἔργου μου, διότι οὐδέποτε
εἰσπράττω ὅσα δαπανῶ». Ἀλλά τήν
προσπάθειά του αὐτή τήν ἐνίσχυε ἡ
δύναμη τοῦ Θεοῦ καί ὁ ἀμετάθετος
σκοπός του νά βοηθήσει τοὺς χρι-
στιανούς, ἀφοῦ εἶχε «μέγαν ζῆλον
πρὸς πνευματικόν φωτισμόν τοῦ
λαοῦ».





Ἀπολυτίκιον Ἁγίου Νεκταρίου

(Ἡ μνήμη του 9 Νοεμβρίου)

Σηλυβρίας τὸν γόνον καὶ Αἰγίνης τὸν ἔφορον,
τὸν ἐσχάτοις χρόνοις φανέντα, ἀρετῆς φίλον
γνήσιον, Νεκτάριον τιμήσωμεν πιστοί, ὡς ἔνθεον
θεράποντα Χριστοῦ· ἀναβλύζει γὰρ ἰάσεις
παντοδαπὰς, τοῖς εὐλαβῶς κραυγάζουσι· δόξα τῷ
σὲ δοξάσαντι Χριστῷ, δόξα τῷ σὲ θαυμασώσαντι,
δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ πᾶσιν ἰάματα.



CITTÀ DI CALIMERA
ASSESSORATO ALLA CULTURA E SERVIZI SOCIALI
ASSESSORATO ALLA GRECIA SALENTINA

ASSESSORATO
UNIONE DEI COMUNI
DELLA GRECIA SALENTINA



Kaliglossa
Associazione Culturale

RIAPRE LA SCUOLA DI GRIKO

*L'Associazione Kaliglossa con la collaborazione e il patrocinio
del Comune di Calimera e dell'Assessorato alla Grecia Salentina*

ORGANIZZA

► *per chi ha voglia di imparare il griko* ◀

► *per chi vuole approfondirne e perfezionarne la conoscenza* ◀

► *per bambini e ragazzi* ◀

per tutelare la nostra identità

ISCRIVITI AI CORSI DI LINGUA GRIKA

Le lezioni - gratuite - avranno inizio nel mese di **ottobre 2012**.

L'11 ottobre p.v. ore 18.00 ci sarà la serata informativo - organizzativa
presso il palazzo del centro commerciale Agorà - Sede Grecia, in via
Garibaldi a Calimera.

Per informazioni e iscrizioni rivolgersi alla Bibliomediateca
Comunale oppure alla segreteria organizzativa dell'Associazione
Kaliglossa tel. 349.4256976 - 345.3371202.

Calimera, ottobre 2012

www.kaliglossa.it

www.bibliosalento.it/calimera

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:

Πολιτιστικός Σύλλογος Kaliglossa
ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟ GRIKO

ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ

Ο σύλλογος Kaliglossa με τη συνεργασία και υπό την αιγίδα
του Δήμου της Calimera και του Τμήματος της ελληνικής περιοχής Salento
ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΕΙ

- για όσους θέλουν να μάθουν την διάλεκτο Griko
- για όσους θέλουν να εμβαθύνουν και να βελτιώσουν τις γνώσεις τους
 - για παιδιά και εφήβους

για την προστασία της ταυτότητάς μας

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ GRIKO
Τα δωρεάν μαθήματα θα αρχίσουν το μήνα Οκτώβριο 2012.

.....
Calimera, Οκτώβριος 2012